

Ekspertarvamus

**Detsentraliseeritud valitsemis- ja juhtimiskorralduse
mudelid kohaliku omavalitsuse üksustes**

II

Autor
Mikk Lõhmus PhD
+372 5119343
mikk.lohmus@gmail.com

2021

SISUKORD

Sissejuhatus	2
Territoriaalsete valitsemis- ja juhtimiskorralduse mudelite aluspõhimõtetest	4
Osavallakogud ja teised kogukonna konsultatiivsed esinduskogud	5
Teeninduskeskused	8
OLULISEMAD JÄRELDUSED	9
SOOVITUSED	11
Lisa 1 Osavallakogud 01.01.2021	12
Lisa 2: Kogukonnakogud 01.01.2021	18
Lisa 3: Teeninduskeskused ja ametnike regionaalne paiknemine	23
Lisa 4 KOKS-i 8. peatüki muudatusettepanek	40

Sissejuhatus

Halduskorraldus ja reform on unikaalne ja sellest tulenevalt on sisemise valitsemis- ja juhtimiskorralduse kujundamine kohaliku omavalitsuse üksuse puhul rätsepatöö. Sobiv piirkondlik juhtimiskorraldus saab tekkida kõikide osapoolte koostöö ja sünergiana.

Haldusreformi ettevalmistamise käigus koostati soovituslikud juhised detsentraliseeritud valitsemis- ja juhtimiskorralduse mudeli ülesehitamiseks kohaliku omavalitsuse üksuses¹. Juhistega anti ühinejatele näidetena erinevad halduskorralduse võimalused, mille sisustamine jäi iga ühineva valla või linna enda teha. Rõhutati, et väga lühinägelik on otsida lõplikke ja universaalseid lahendusi, sest:

1. erinevate piirkondade ja nende kogukondade ning üksikute juhtide/meeskondade eeldused ja võimekus detsentraliseeritud ülesandeid täita on erinev;
2. puudub piisav praktika detsentraliseeritud halduskorralduse toimimisest nii linna kui maapiirkondades, teadmine ja oskused, mis lahendus konkreetses kohas töötab ja mis ei tööta, vaja oli valida selline halduskorralduse mudel, mis võtaks maha erinevad hirmud suurte valdade tekkimisel ja võimaldaks praktikas valida parima lahenduse erinevatest lähenemistest;
3. objektiivseks teguriks olid muutustega kaasnevad hirmud ja müüdid, mille eiramine võis takistada tulevase valla juhtimise terviklikkust.

¹ Sootla, G., Lõhmus M., Kattai, K., Noorkõiv, R. (2016). Detsentraliseeritud valitsemismudelite kujundamine ühinenud omavalitsustes. Soovitused . Rahandusministeerium.
https://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2016/09/kov_juhtimismudelid_web.pdf

Osavaldade õigused, kohustused ja vastutus oli haldusreformi ettevalmistamisel ja KOKS-i täiendamisel üks olulisi aruteluteemasid.² Lõpuks langes valik regulatsioonile, mis andis läbirääkijatele piisavalt paindlikkust tulevase võimaliku osavalla sisustamisel: kohustuslik on osavallakogu ning ülejäänud institutsioonid – osavallavanem või -valitsuse moodustamine – on KOV valik. See oli diametraalselt vastupidine lähenemine võrreldes varem kehtinuga, kus osavald olid defineeritud läbi osavallavanema ja osavallavalitsuse.³

Ekspertarvamuses käsitletakse kahte detsentraliseeritud valitsemis- ja juhtimiskorralduse lahenduse rakendamist kohaliku omavalitsuse üksuses (2018-2020) Nendeks lahendusteks on:

- osavallad (osavallakogud) ja teised kogukonna konsultatiivsed esinduskogud;
- teeninduskeskused.

Lisaks dokumendianalüüsi põhisele andmestiku uuendamisele on ekspertarvamuse ülesandeks tuvastada:

- millised on peamised muudatused osavaldade rollis ja ülesannetes võrreldes eelmise analüüsiga;
- kas osavaldade rakendamise praktikas esineb probleeme, millega seoses soovitakse nende tegevust ümber korraldada või lõpetada;
- millises osas on osavallakogude rakendamise takistused või korralduslikud probleemid seotud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses osavaldade korraldust puudutava regulatsiooniga (nt osavalla roll, ülesanded, osavalla juhtimise seosed teiste organitega – osavallakogu, osavallavanem, vallavanem, vallavolikogu);
- kas osavaldade rakendamise praktikast tõusetuvad ettepanekud regulatsiooni täiendamiseks, et osavaldade ja osavallakogude tööd paremini toetada, st nii olemasoleva rolli (identiteedi hoidmine, kaasamine ja piirkondlike huvide esindamine) täitmisel kui vajadusel täiendavate rollide täitmise toetamiseks (ja mis need võiks olla).

Kuna dokumendianalüüs ja praktika näitavad, et võrdväärset osavallakogudega kasutatakse konsultatiivsete esinduskogudena ka kogukonnakogusid, siis käsitletakse mõlema mudeli rakendamist komplekselt.

Käesolev ekspertarvamus on jätkuks 2018. aastal valminud ekspertarvamusele „Detsentraliseeritud valitsemis- ja juhtimiskorralduse mudelid kohaliku omavalitsuse üksustes - aasta pärast haldusreformi“⁴

Terminoloogiast- käesolevas ekspertarvamuses kasutatakse läbivalt mõisteid **osavald ja osavallakogu**, õiguslikult on osavald ja linnaosa samaväärsed.

Rääkides teistest konsultatiivsetest kogudest – kogukonnakogust, piirkonnakogust, piirkonna nõukojast, kandikogust jms - kasutatakse läbivalt mõistet **kogukonnakogu**.

² Haldusreformile eelnenud osavalla ja linnaosa kogemus piirdus peaaesjalikult Tallinna linnaga. Haldusreformi eelselt olid osavallad moodustatud ja toimisid kõigest kahes vallas (Vinni ja Väike-Maarja) ja osavaldade roll vallaelu juhtimisel ning korraldamisel vähenes aasta-aastalt. Mäeltsemees, S.; Lõhmus, M. 2006. Tallinna juhtimise detsentraliseerimine. Riigikogu Toimetised, 13, lk. 133 - 141.

³ Lõhmus, M. (2013) Osavalla ja linnaosa koht kohaliku omavalitsuse valitsemiskorralduse mudelis. Ekspertanalüüs

https://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2012/09/ekspertarvamus_osavald_lohmus.pdf

⁴

https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/KOV_haldusref_maavalitsus/osavalla_ja_kogukonnakogude_ulevaade_12.2018.pdf

Territoriaalsete valitsemis- ja juhtimiskorralduse mudelite aluspõhimõtetest

Territoriaalsete valitsemis- ja juhtimiskorralduse mudelite sisustamisel tuleb lähtuda põhiseaduslikest ja Euroopa Kohaliku Omavalitsuse Hartas (edaspidi: harta) sätestatud printsiipidest, eraldi rõhutaks siinkohal veelkord KOV esindusdemokraatlikku sisu (eeskätt volikogu õigust otsustada kõiki KOV seisukohalt olulisi küsimusi). Riigikohus on rõhutanud (RKPKo 30.06.2009, [3-4-1-12-09](#), p. 28), et KOV üksuse sisemine organisatsiooniline ülesehitus kuulub harta kohaselt kohaliku elu küsimuste hulka. Harta artikli 6 lõige 1 sätestab, et kui see ei kahjusta üldisemaid seadusandlusega sätestatud tingimusi, võivad kohalikud võimuorganid oma sisemised juhtimisstruktuurid ise kindlaks määrata, et kohandada need kohalikele vajadustele ning tagada efektiivne juhtimine. Harta artikli 6 lõige 1 näeb seega ühest küljest ette ulatusliku autonoomia KOV üksuse sisemist ülesehitust puudutavate küsimuste otsustamisel, kuid teisest küljest võimaldab riigil teatud organisatsioonilisi lahendusi (nt kindlate ametiasutuste või ametikohtade nõudmine) KOV üksustele ka ette kirjutada. Need lahendused ei tohi aga olla paindumatud ega saada takistuseks kohalikest oludest lähtuvate lahenduste juurutamisel.⁵

Eesti õigusruumis käsitleb territoriaalset valitsemis- ja juhtimiskorraldust KOKS 8. ptk (§ 57 - § 57¹) „Osavalla ja linnaosa moodustamine ning töökorraldus.“ Samas on juba varem mainitud Riigikohtu otsuses (RKPKo 30.06.2009, 3-4-1-12-09, p. 31) asutud seisukohale, et kuigi KOKS-is on avalike teenuste osutamise ühe võimalusena teha seda omavalitsusüksuse erinevates piirkondades osavaldade ja linnaosade kaudu, ei ole see tänapäeval tingimustel ainus võimalus kohalike olude ja eripäradega arvestava organisatsioonilise struktuuri kujundamiseks ning KOV-id on territoriaalse struktuuri kujundamisel suhteliselt vabad. Sellele alternatiivile on lihtsalt seadusega antud teatud lisatagatise ja õigusi-kohustusi-vastutust.

Osavaldade esinduskogude (osavallakogude) ja teiste kogukonna konsultatiivsete esinduskogude osas tuleb tähele panna, et neid ei saa üldreeglina käsitleda volikogu komisjonidena. Volikogu komisjoni kui volikogu tööorgani puhul tuleb arvestada, et tema esimees ja aseesimees peavad olema valitud volikogu poolt ja volikogu liikmete hulgast (KOKS § 47 lg 1) ja komisjoni liikmeskonna kujundamisel tuleb arvestada erakondade ja valimisliitude esindajate osakaalu volikogus (KOKS § 47 lg 1³). Iseenesest ei ole välistatud piirkondlikud esinduskogud volikogu territoriaalse komisjoni staatusega, kuid teadaolevalt pole seda kusagil tehtud.

Komisjoni kohta kehtivatest sätetest ei lähtuta ka osavallakogu õiguslike aluste sisustamisel (vrd KOKS § 56 lg 2 „*Osavalla või linnaosa elanike esinduskoguna moodustatakse osavallas või linnaosas osavalla või linnaosa põhimäärusega osavalla- või linnaosakogu, kelle liikmed valitakse demokraatlikkuse põhimõttel nimetatud põhimääruses sätestatud korras*“). Kogude koosseisu disainimine „demokraatlikkuse“⁶ põhimõtte alusel toimub täna KOV

⁵ vt selle kohta harta selgitavat raportit, kättesaadav: <http://conventions.coe.int/Treaty/FR/Reports/HTML/122.htm>

⁶ Haldusreformi seaduse seletuskiri: „*Osavalla- või linnaosakogu liikmed valitakse demokraatlikkuse põhimõttel põhimääruses sätestatud korras. See tähendab, et liikmete valikul võidakse lähtuda rahvastikuregistri andmete kohaselt valla territooriumil elavatest isikutest, kes on osalenud KOV volikogu valimistel või siis koostatakse esinduskogu muul representatiivsel alusel, mille alused sätestab KOV osavalla või linnaosa põhimääruses.* https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/KOV_haldusref_maavalitsus/hrs_eelnou_seletuskiri.pdf

enesekorraldusõiguse raames⁷. Praktikas on kogude moodustamisel kasutusel kolm alternatiivset varianti (vt ptk 2):

- valimistulemustel põhinev kogu, mille moodustavad valitavad liikmed. Valimised korraldatakse kas KOV volikogude valimise raamides või eraldi valimistel (sh valimised avalikel rahvakoosolekutel);
- huvigruppide esindusel põhinev kogu, mille moodustavad huvigruppide /nt asulate, ettevõtjate, noorte, eakate organisatsioonide/ delegeeritud esindajad;
- segavariandid, kus kogu moodustavad nii valitud liikmed kui ka huvigruppide delegeeritud esindajad.

Kui kogudele soovitakse seadusega anda pädevus, peaks see KOV enesekorraldusõiguse võimalikult väikse riive tagamiseks piirduma initsiatiivi- ja ärakuulamisõigusega. KOKS ja KOFS järgivad seda põhimõtet: osavallakogul on seadusega antud õigus anda aramus arengukava, eelarvestrateegia kohta (KOKS § 37² lg 4¹) ja vallaelarve kohta (KOFS §22 lg 2¹), samuti õigus võtta seisukoht ja teha ettepanek kõigis osavalla või linnaosa territooriumil omavalitsuse toimimist või kohalikku elukorraldust puudutavates küsimustes (KOKS § 56 lg 4) või teha kohaliku elu küsimustes vallavolikogule või vallavalitsusele küsimuste aruteluks ja õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi (KOKS § 57 lg 9). Tegemist on initsiatiivi- ja ärakuulamisõigusega. Seadusega on osavallakogule antud üks nn kooskõlastav õigus, ühinemislepinguga moodustatud osavalda võib likvideerida vaid osavallakogu enda taotlusel (KOKS § 57 lg 12).

Osavallakogul on võrreldes volikogu komisjoniga ja teiste konsultatiivsete esinduskogudega üks eriõigus, nimelt võib volikogu osavallakogule volitada küsimusi lähtudes KOKS § 22 lõikest 2, kuigi praktikas on see leidnud tagasihoidlikku kasutamist.

Osavallakogud ja teised kogukonna konsultatiivsed esinduskogud

01.01.2021 on osavallad (osavallakogud) moodustatud ja ka toimivad kuues KOV üksuses.⁸ Kõik nimetatud osavallakogud on moodustatud lähtudes ühinemislepingutest (vt lisa 1) Osavallad on järgmised:

- 1) Pärnu linnas Paikuse, Audru ja Tõstamaa osavald;
- 2) Saaremaa vallas Kihelkonna, Laimjala, Leisi, Orissaare, Pöide, Salme, Pihla, Torgu, Mustjala, Valjala osavald;
- 3) Märjamaa vallas Vigala osavald;
- 4) Lääne-Nigula vallas Martna, Kullamaa, Nõva ja Noarootsi osavald;
- 5) Hiiumaa vallas Emmaste, Kärkla, Pühalepa, Käina ja Kõrgessaare osavald;
- 6) Rapla vallas Juuru ja Kaiu osavald.

Päris mitmed ühinevad KOV üksused loobusid osavaldade moodustamisest ning valisid alternatiivina kogukonnakogude moodustamise. Kogukonnakogu küsimust käsitleti Lääne-Nigula, Jõgeva, Mustvee, Türi, Alutaguse, Rápina ja Saaremaa valla ühinemislepingutes. Elva

⁷ Kuntalaki § 36 „Piirkondliku otsustuskogu ülesandeks on rääkida kaasa kohaliku omavalitsuse üksuse otsustusprotsessis ning kohaliku omavalitsuse üksuse piirkonna arendamises. Piirkondlikule otsustuskogule tuleb luua võimalus oma seisukoha avaldamiseks omavalitsusüksuse strateegia ning eelarve ja majandusplaani ettevalmistamisel ning küsimustes, mille lahendamisel võib olla märkimisväärne mõju omavalitsusüksuse elanike ja teenuste kasutajate elukeskkonnale, töötamisele või muudele oludele.“

⁸ Linnaosad ja linnaosakogud on moodustatud Tallinna linnas, Tallinna linnaosade halduskogud said halduskogude nime. Kehtna vallas ja Mulgi vallas osavaldade moodustamine lepidi küll kokku, aga need ei ole tööle rakendunud. (Lisa 1)

ühinemislepingust leiab termini „piirkonnakogu“ ja Viljandi valla liitumislepingust tulenev „piirkonna nõukoda“ on samuti oma sisult kogukonnakogu (vt lisa 2).

Kogukonnakogu kui piirkondliku konsultatiivse esinduskogu õigusliku staatuse kohta seadustes sätted puuduvad ja seega saab KOV üksus need moodustada enesekorralduse põhimõttel lähtudes kohalikest kaalutlustest ja vajadustest. Huvitav on märkida, et 01.01.2021 on moodustatud kogukonnakogud samuti 6 KOV üksuses ja arvuliselt on neid rohkem kui osavallakogusid.

- 1) Mustvee vallas Avinurme, Lohusuu, Kasepää, Raja, Kääpa, Voore ja Mustvee kogukonnakogu.
- 2) Lääne-Nigula vallas Risti, Taebla ja Palivere kogukonnakogu.
- 3) Elva vallas Elva, Konguta, Palupera, Puhja, Rannu ja Rõngu piirkonnakogu.
- 4) Saaremaa vallas Lümända, Kaarma ja Kärla kogukonnakogu.
- 5) Türi vallas Kärü ja Väätsa kogukonnakogu.
- 6) Haljala vallas Aaspere, Haljala, Karepa, Käsmu, Varangu, Võhma-Palmse, Võsu kandikogud

Võrreldes 2018. aastaga on toimivate osavallakogude arv jäänud samaks, kogukonnakogude arv on seevastu suurenenud (2019. aastal moodustati kogukonnakogud Mustvee vallas ja kandikogud Haljala vallas, 2020. aastal jagunes Lääne-Saare kogukonnakogu kolmeks iseseisvaks kogukonnakoguks. 2021. algatati Põltsamaa Vallavolikogus diskussioon kogukonnakogude moodustamiseks Põltsamaa vallas.⁹

Osavallakogude ja kandikogude moodustamisel on kasutusel kolm alternatiivi:

- valimistulemustel põhinev kogu, mille koosseisu kuuluvad piirkonnas elavad volikogu liikmed ja lisaks vajaduse korral ka volikogusse kandideerinud isikud vastavalt saadud häälte arvule. Seda tüüpi osavallakogud on näiteks Pärnu linnas, Märjamaa vallas, Lääne-Nigula vallas, Rapla vallas ja Saaremaa osades osavaldades (Orissaare, Mustjala, Valjala, Pihla, Torgu, Salme ja Kihelkonna), kogukonnakogudest Elva valla Konguta ja Puhja piirkonnakogud; Eriiliigi moodustavad kogud, mis moodustatakse avalikul rahvakoosolekul toimivate valimistega ja siia kuuluvad Haljala valla kandikogud ja Mustvee valla kogukonnakogud. Sellist tüüpi kogukonnakogud kujutavad omamoodi üleminekuetappi ja on mõneti võrreldavad külavanemate-külakogude institutsiooniga. Rahvakoosolekul valitavate kogude koosseisu ei kuulu automaatselt piirkonnas elavad volikogu liikmed.
- valimistulemustel ja külade/alevike esindusel põhinev osavallakogu, kuhu kuuluvad osavallas elavad volikogu liikmed ja asulate (alevike, külade) esindajad. Seda tüüpi kogud on näiteks Saaremaa valla Leisi ja Põide osavallas. Kogukonnakogudest kuuluvad siia liiki Saaremaa valla kogukonnakogud, Türi kogukonnakogud ning Elva valla Rõngu ja Elva piirkonnakogud;
- valimistulemustel ja eri huvigruppide esindusel põhinev osavallakogu, kuhu kuuluvad osavallas elavad volikogu liikmed ja kohalike huvigruppide (ettevõtjad, kodanikuühiskond, noored vms) esindajad. Seda tüüpi osavallakogud on Hiiumaa vallas ja Saaremaa valla Laimjala osavallas. Kogukonnakogudest esindavad seda liiki Elva valla Rannu ja Palupera piirkonnakonnakogud ja Lääne-Nigula valla Taebla, Risti ja Palivere kogukonnakogud (nt külade esindajad, noorte esindajad, asutuste hoolekogude esindajad, ettevõtjate esindajad jt)

9

<https://www.poltsamaa.ee/documents/17492237/29961551/1.+P%C3%B6%C3%B6rdumine+kogukonnakogud+e+moodustamiseks+1-920202069-1.pdf/be998e1b-53c9-4e60-a0fe-d7defdf6dcfc>

Ühinemisjärgsed osavallad ja kogukonnakogud moodustati üldreeglina järgides endiste valdade piire (ainsa erandina Lääne-Nigula Palivere kogukonnakogu), hiljem moodustatud kogud (Haljala vald, Mustvee vald) on pigem olnud paindlikumad ja otsinud loomulikumaid kogukonnapiire ning jätnud ka küladele õiguse oma kuuluvust ise määratleda.

2018. aasta ekspertarvamuse koostamisel ajal läbi viidud intervjuud näitasid, et kui osavalla- või kogukonnakogu ei ole moodustatud valimistulemuste põhjal, siis tekivad õigustatud küsimused esindajate legitiimsuse kohta (esindaja nimetamise kord ei tohi jätta kahtlust esindaja legitiimsuses, eriti kui esindajaid valiv isikute grupp on väga väike) ning volikogu liikmete kaasamata jätmisel on keeruline tagada osavalla- või kogukonnakogu sidusust vallavolikoguga ning on oht välja kukkuda ühisest „inforuumist“.¹⁰

Osavallakogude ja kogukonnakogude põhimääruste (statuutide), õigusaktide ning dokumendianalüüs näitas seda, et osavallakogude ja kogukonnakogude ülesanded põhimõtteliselt ei erine ja on kokkuvõtvalt alljärgnevad (vt lisa 1, lisa 2)¹¹:

- arvamuse avaldamine arengudokumentide (arengukava, eelarvestrateegia, üldplaneering, teehoiukava jms) ja eelarve projekti kohta (osaliselt varem käsitletud kohustusliku konsulteerimise valdkonnad)
- arvamuse avaldamine piirkonnas hallatavate asutuste (või nende tegevuskohtade) tegevuse, ümberkorraldamise ja kohalike teenuste kvaliteedi kohta
- arvamuse andmine vallavara valitsemist puudutava otsustuse kohta (vallavara müük, kasutusse andmine või koormamine);
- arvamuse avaldamine osavallavanema, piirkonnajuhi või teenuskeskuse juhi kandidaadi kohta;
- arvamuse esitamine erinevate volikogu õigusaktide eelnõude kohta;
- osadel kogudel arvamuse esitamine kohalike mittetulundustegevuste- ja muude toetuste eraldamise kohta.

Ülesannete osas pole põhimääruseid ja statuute muudetud.

Kogude päevakordasid ja arutatavaid küsimusi analüüsid võib välja tuua, et esimestel ühinemisjärgsetel aastatel (eriti aga 2018. aastal) prevaleerisid kogude päevakorras erinevate õigusaktide ühtlustamisega seotud teemad. See on ka mõistetav, kuna ühinenud vallad tuli üles ehitada ja see eeldas laiaulatuslikumat piirkondlikku konsensust. Regulaarsed teemad on arvamuse andmised arengudokumentide ja eelarve kohta, kuid eksperdi hinnangul tundub, et päris mitmel kogudel on tekkimas probleeme püsiva päevakorra kujundamisega, samuti on kooskäimiste sagedus väga erinev - nt on ka jätkuva COVID-19 kriisi tingimuses kogusid, mille tegevus on sisuliselt lakanud. Kõik see viitab sellele, et KOV üksused ei ole lõpuni lahti mõtestanud kogude kohta KOV juhtimise mudelis, palju sõltub kohalikust halduskultuurist, eestvedajate aktiivsusest ning „õhinapõhisusest“, samuti poliitilistest jõujoontest vallavolikogus ja piirkondlikus kogus.

Menetlusliku poole pealt ei ole lõpuni „paika loksunud“ õigusaktide menetlusprotsess: mis etapis kogu kaasatakse, kas juba nn „väljatöötamiskavatsuse“ etapis või saadetakse ettevalmistatud volikogu määrus arvamuse andmiseks juba nõ „küpsuse“ etapis. Tasakaal tuleb leida igas KOV üksuses, aga vähemalt piirkonda puudutavate küsimuste korral on soovitatav konsulteerimisega hakata tegelema juba võimalikult varajases etapis. Täna kumab nii ühe kui teise kogu päevakorrast, et ei olda rahul kui küsimus jõuab arutlusele alles nn „valmiskujul“

¹⁰ Haljala valla ja Mustvee valla rahvakoosolekutel

¹¹ Kogude ülesanded põhimäärustes (statuutides) peegeldavad hästi ühinemiskonsultantide tegevust ja ettepanekuid, samuti saab jälgida, missuguse eeskuju on KOV üksus oma õigusaktis kasutusele võtnud.

Olulise ja järjest kasvava osa päevakorrast moodustavad erinevate heakorra- ja kommunaalküsimustega tegelemine, sellekohaste ettepanekute tegemine jms. Iseenesest peegeldab see soovituslikku suundumust, kus kohalikud küsimused ei hakka „ummistama“ valla kesktasandit, teisest küljest eeldab see tõhusat tagasisidemehhanismi probleemidega tegelemiseks.

Teeninduskeskused

Teeninduskeskused ja ametnikukesksete teenuste tagamine oli ühinemisläbirääkimiste üks olulisemaid aruteluteemasid. Teenuste kättesaadavuse küsimust (nii teenuste osutamise jätkumine kui ligipääsetavuse tähenduses) jõudis ka Kohaliku omavalitsuse üksuse ühinemise soodustamise seadusesse.¹² Kuidas seda täpselt tehakse on kohaliku omavalitsuse enesekorralduse küsimus.

Hirm selle ees, et kohapealne haldus (ametnikud) „kaovad ära ja jäävad kaugeks“ ning inimesed peavad hakkama valla teises otsas „asju ajamas“ käima olid osa haldusreformi hirmudest ja reformi vastaste argumentidest. Kohaliku esinduse, ametnike nõudmine kujunes üheks kohaliku identiteedi väljendusvormiks, teinekord paradoksaalsel kombel isegi olulisemaks kui kogukonna kaasamisele suunatud instrumentide (nt osavallakogud, kogukonnakogud vms) arendamine.

Keskne teema on jätkuvalt kuidas tagada spetsialiseeritud pädevuste väljaarendamine (mis on üks haldusreformi eesmärke!) ühelt poolt ning teiselt poolt tagada kohapeal teatud piirkondliku arenguvõimekusega kompetentsed ametnikud.

Juba varem viidatud 2016. aasta juhendmaterjalis rõhutasid eksperdid, et ka teeninduskeskuse struktuurikujundus ja disain on rätsepatöö. Kindlaid reegleid ei ole, kuid sõltuvalt kohapealsetest oludest, soovitati kaaluda ühe või mitme allpool nimetatud territoriaalse pädevuse välja arendamist ning rakendada samaaegselt kaasaegse IKT ja kaugtöö võimalusi:

- sotsiaalhoolekanne,
- klienditeenindaja, registripidaja (kantseleiametnik),
- piirkonna arenduse koordinaator,
- majandus- ja varahaldus.

Detsentraliseeritud haldusstruktuuride osas on pilt vägagi eripalgeline. KOKS-is nimetatud osavallavanemad ja osavallavalitsused on seejuures jäänud pigem erandiks. (lisa 3)

Ühinemisyrgsete valdade (ja linnade) praktilise kogemuse analüüs näitas, et piirkondlikud teeninduskeskused on moodustatud enamikes ühinenud kohalikes omavalitsustes. Seejuures võib eristada järgmisi lahendusi:

- Teeninduskeskus, kus teenistujaid kohapeal alaliselt ei paikne ja toimub üksnes teatud ametnike vastuvõtt vastuvõtuajal. Tavaliselt on selliseks teenistujaks sotsiaalametnik. Kui sotsiaalametniku vastuvõtt on suhteliselt tavapärase praktika ja mõnes KOV üksuses viimastel aastatel isegi laienenud, siis nt kantseleiametnike vastuvõtte on üldreeglina piiratud, oluliseks asjaoluks üha laienevad e-teenuste platvormid, teenuste

¹² <https://www.riigiteataja.ee/akt/778809?leiaKehtiv>

§ 4. Avalike teenuste kättesaadavuse tagamine (1) Ühinemise tulemusel moodustunud kohaliku omavalitsuse üksus peab tagama valla või linna elanikele avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi vähemalt samal tasemel, mis oli enne omavalitsusüksuste ühinemist. (2) Avalike teenuste osutamist korraldatakse kõikides asustusüksustes, kus enne ühinemist paiknesid valla- või linnavalitsused.

mahu loomulik vähenemine (nt puudub vajadus vormistada sündi või surma KOV üksuses) ning viimase asjaoluna ka COVID-19 kriis.

- Teeninduskeskused, kus paiknevad erinevate osakondade teenistujad küll alaliselt, kuid keskus ei moodusta eraldi piirkondlikku osakonda.
- Teeninduskeskused, mis moodustavad omaette üksuse (osakonna) ning kus lisaks sellele võivad paikneda või vastuvõttu korraldada teiste osakondade ametnikud (näiteks Saaremaa osavaldades asuvad teenuskeskused, Pärnu osavallakeskused, Lääne-Nigula osavallavalitsused, Mustvee teenuskeskused, Jõgeva teenuskeskused, Saue halduskeskused jt).

Eristuvad seejuures teeninduskeskused, kus on lisaks üldametnikele (osakonna juht, kantsleitöötaja) koondatud ka tavapäraselt tsentraliseeritud osakonnas asuvad kõrgemat spetsialiseerumist eeldavad ametnikud (nt sotsiaaltöö ametnik, maa-, ehitus, keskkonna ametnik jms - näiteks Vigala osavallavalitsus, Hiiumaa osavallavalitsused).

Osades valdades on moodustatud eraldi piirkonna arengu ja halduse (tööülesanded varieeruvad) eest vastutava piirkonnajuhi ametikoht (nt Järva vald, Paide vald, Põhja-Sakala vald, Lääne-Harju vald, Rapla vald, Elva vallas „koordinaator“, Vinni vallas „haldusjuht“). Piirkonnajuhi ametikoht ei põhine alati endistel vallapiiridel, vaid võib olla mitme väikevalla või piirkonna peale ühine (nt Järva vald ja Vinni vald). Omaette rühma moodustavad vallad, kus vallavalitsuse osakonnad või ametnikud on paigutatud erinevatesse keskustesse, näiteks Põhja-Pärnumaa vald (Vändra ja Pärnu-Jaagupi), Tori vald (Sindi, Tori ja Sauga), Haljala vald (Haljala ja Võsu), Häädemeeste vald (Häädemeeste ja vallakeskus Uulu)

OLULISEMAD JÄRELDUSED

Eksperti hinnangul on KOKS-is detsentraliseeritud valitsemis- ja juhtimiskorralduse mudel – osavald ja linnaosa - reguleeritud piisava üldistatuse /detailsusega ja praktilises elus ei ole seaduse rakendamise seonduvaid probleeme üles kerkinud.

Teiseks võib asuda järeldusele, et puudub otsene vajadus seaduses olevaid regulatsioone muuta või täpsustada, tänane sätete üldistusaste ja paindlikkus on praktiliste lahenduste väljatöötamiseks olnud piisav. Omaette põhimõttelisem küsimus on see, et igapäevaelus on osavald vähe kasutatav ning kogukonnakogusid on juba täna moodustatud arvuliselt rohkem kui osavald. Seega tekib hoopis küsimus, kas peaks kuidagi täpsemalt sätestama selliste konsultatiivsete kogude õiguslikud alused. Sellest pikemalt soovitude peatükis.

Osavaldade (osavallakogude) ja kogukonnakogude roll valla juhtimise mudelis on jätkuvalt diskussiooni tekitav teema.

1. Nõus tuleb olla sellega, et see roll sõltub suurelt osalt sellest, mis „hoiaku“ on vallavolikogu ja -valitsus (loe: koalitsioon) kogude osas võtnud ning seega sõltub kogude roll väga paljuski kohalikust halduskultuurist. Seda rõhutab veelgi asjaolu, et kogude roll on peaaesjalikult konsulteeriv ja initsiatiivi näitav, aga mitte tegutsemine lõpliku otsustajana. Valdades on häid näiteid selles osas, kuidas kogud on otsustusprotsessi kaasatud ning nende arvamusega arvestatakse nii kohalikke kui ülevallalisi küsimusi arutades. Suur roll aktiivsuses on osavallakogude liikmetel endil, sh võimekuses ennast kehtestada kohaliku arengu eestkõnelejana.
2. Tuleb rõhutada, et tõhusa territoriaalse valitsemiskorralduse väljakujundamise aluseks peab olema piirkondade ühtne arusaam ja soov, kahepoolne kokkulepe valla keskvõimuga ning seda raamistav sobiv õiguslik korraldus ning halduskultuur (partnerlus).

3. Negatiivseks stsenaariumiks on see, kui osavallakogu (või ka kogukonnakogu) üritab ennast kehtestada endise ühinenud valla „õigusjärglasena“, arvestamata haldusreformi eesmärgi ning seda, et vastandumine ja erinevate pädevuste väljaarendamine üksnes osavalla piires pärsib valla kui terviku haldussuutlikkust. Praktika näitab, et endiste valdade põhised teeninduspiirkonnad jäävad ametnikele vajaliku töökoormuse tagamiseks ja spetsialiseerumiseks üldreeglina liiga väikseks. Samas on ühiskondlik ootus osavaldadele ikkagi endise valla põhine.

Teisest küljest näitab praktika, et kodanike kaasamisele suunatud institutsioonide (osavallakogud, kogukonnakogud jms) moodustamine ja arendamine on olnud senini suhteliselt tagasihoidlik. Pärnis mitmed KOV üksused ei ole siiani jõudnud ühinemislepingus sätestatud osavallakogude või kogukonnakogude moodustamiseni ja arvestades 2021. sügisel toimivaid kohalikke valimisi on vähetõenäoline, et ka nii kaugemale jõuavad. Selle riski pakkusid eksperdid välja ka 2018. aasta ekspertarvamuses. Dokumendianalüüsist ja vestlustest ilmnes, et mitmed KOV üksused on täna teelahkmel, missugune territoriaalse detsentraliseerimise suund valida peale kohalike valimisi ja kas üldse sellega jätkata.¹³

Ekspert näeb siin järgmiseid võimalikke seletusi:

1. Üks loomulik seletus võib olla, et ühinemise-eelsed võimude ja teenuste kaugenemise hirmud ei ole realiseerunud ning klassikalised kohalikud institutsioonid on piirkondliku esindatuse rolli piisavalt taganud (volikogu ja selle komisjonide piirkondlik profiil, valla- ja linnavalitsuse koosseis, ümarlauad, hoolekogud, e-lahendused jms).
2. Kogukonna kaasamisele suunatud institutsioonide vähese kasutuse üheks selgituseks võib olla osavalla kui mõiste psühholoogiline kuvand ja tõlgendamine. Paljudele seostub osavald KOV minimudeliga - oma volikogu, valitsuse, eelarve, tulubaasiga jne - ning sellega haldusreformi eesmärgi ja sisuga ning ühtse valla põhimõttega vastuolus oleva nähtusena. Seda lähenemist peegeldavad näiteks osavaldade kohta avaldatud kriitilised artiklid, aga teisest küljest ka eksisteerivates osavaldades tekkinud vastandumine valla „keskvõimuga“.¹⁴ On ju ka selle väite peegelduseks ulatuslik kogukonnakogude moodustamine, kusjuures kogukonnakogude arv ületab osavaldade arvu. Juba toimivate osavaldade tulemuslikkusega võib nõustuda või mitte nõustuda, kuid oma jälje on see kindlasti jätnud ka piirkondades, kus osavald oleks võinud olla vaid kogukonna kaasamise üheks instrumendiks.
3. Seletus võib peituda ka tõsiasjas, et piirkondliku teeninduskeskuse, ametnike või palgalise personali nõue laiemalt kujunes haldusreformi käigus üheks kohaliku identiteedi väljendusvormiks, teinekord paradoksaalsel kombel isegi olulisemaks kui kogukonna kaasamisele suunatud instrumentide sisseviimine ning viimased jäid välja arendamata. Hiljem on aga puudunud kohapealne tahe, otsene vajadus või oskused selle teemaga tegelemiseks.

Kohaliku omavalitsuse detsentraliseeritud juhtimismudeli (teeninduskeskused) osas on pilt jätkuvalt vägagi kirju. Seda alates mõnest sisuliselt ühinemiseelse valla teenistujate koosseisuga toimivast osavallavalitsusest kuni üksnes ametnike vastuvõtuajal avatud

¹³ Teema on areneva kohaliku valimisvõitluse taustal sensitiivne ning avalikult oma eelistusi arusaadavalt ei soovita presenteerida. Arutelude näitena Rapla valla Juuru ja Kaiu osavallakogude 2020. aastaaruanded, mis sisaldavad ka tulevikku suunatud diskussiooni:

- Juuru osavallakogu: <https://atp.amphora.ee/raplavv2017/index.aspx?itm=436809>
- Kaiu osavallakogu: <https://atp.amphora.ee/raplavv2017/index.aspx?itm=436715>

¹⁴ Helen Mihkelson. „Haldusreformi mängimine Hiiumaa moodi“ <https://leht.postimees.ee/4363529/haldusreformi-mangimine-hiiumaa-moodi>
Mihkel Mutt, „Killuke vabamürlust“ Postimees, 2. november 2018

teeninduspunktideni. Ainus tuvastatav muutus on seotud kantseleipädevuste järkjärgulise kadumisega, mis on seotud nii e-teenuste jätkuva arenguga, muudatustega õigusaktides kui ka jätkuva COVID-19 kriisiga. Seda suundumust on eksperdid ka 2018. prognoosinud.

SOOVITUSED

1. Osavaldade ja osavallakogude moodustamine võiks ka edaspidi olla vabatahtlik ja paindlik, s.t jääda KOV üksuse otsustada. KOKS pakub osavalla moodustamiseks paindlikke lahendusi ja iseenesest täiendamist või muutmist ei vaja. Samuti võib volikogu ka täna moodustada muid volikoguväliseid alatise ja ajutise komisjone ja töövorme, mille puhul ei pea järgima KOKS § 47 sätestatud nõudeid.
2. Alternatiivse seisukohana leiab ekspert, et kaaluda tuleks territoriaalse valitsemisekorralduse universaalsemat sõnastamist KOKS-is. Täna on KOKS-i 8 peatükk teadupärast osavalla- ja linnaosakeskne, kuid väljakujunenud praktika näitab, et kogukonnakogudel põhinevat territoriaalset detsentraliseerimist kasutatakse praktikas rohkem kui osavaldasid. Eeskujuks võib olla nt *Kuntalakis* kasutatud lahendus, kus territoriaalsete kogude moodustamise võimalus ja nende baasõigused ja kohustused on sõnastatud universaalsena. Samuti võib ju olla kohapealse otsustamise koht, kas kogusid nimetatakse osavallakoguks, kogukonnakoguks või millekski kolmandaks. KOKS-i 8. peatükis olevad regulatsioonid osavalla ja linnaosa administratiivse juhtimise kohta ei pea olema lahendatud seaduse tasemel. Antud alternatiiv on esitatud lisas 4.
3. AINUõiget lahendust territoriaalse valitsemismudeli väljaarendamiseks ei ole ning sobilik lahendus tuleb leida ja tööle rakendada kohapeal. Kindlasti on piirkondi, kus töötab pigem kodanikuühenduse esindajatest osavallakogu (külavanemad, huvigruppide esindajad jm) ning on kohti, kus paremini töötab valimistulemustel põhinev kogu. Oluline on tagada valitud esindajate legitiimsus, et nad ei esindaks kogus piltlikult iseennast, vaid neid valinud sihtgruppi ja valikus osalenud sihtgrupp oleks piisavalt representatiivne ja hilisemas töös tagasisidestatud.
4. Osavallad ja kohati ka kogukonnakogud moodustati valdavalt endiste valdade piirides, mis omakorda aga ei pruukinud peegeldada tegelikke kogukondade piire. Territoriaalse valitsemisekorralduse mudeli väljaarendamisel tasub edaspidi läbi mõtestada, missugused on loogilised ja mõistlikud tegevuspiirkonnad.
5. Edukas territoriaalne detsentraliseerimine ja piirkondlik kaasamine eeldab partnerlust „valla keskvõimu“ ja piirkonna vahel, ühtset arusaama eesmärkidest, koostööd ning seda raamistavat õiguslikku korraldust ning halduskultuuri. Ühtset universaalset lahendust ei ole, igaüks peab leidma oma „mina“ ja rätsepatööna tuleb kõik valikud läbi töötada ja rakendada ühte või mitut võimalust:
 - a) volikogu komisjonide liikmelisuse piirkondlik struktuur;
 - b) vallavalitsuse piirkondlik kaasatus;
 - c) piirkondlikud kogud, nende ülesanded ning kaasatus;
 - d) küla-, aleviku- ja alevivanemad, külakogud jms;
 - e) ametiasutuse ja hallatavate asutuste territoriaalne struktuur;
 - f) teised kaasamisvõimalused (kaasav eelarve, hoolekogud, ümarlauad jms)
6. Eksperdi hinnangul tuleb vaadata lahus kogukonnale antud otsustusõigust ja administratiivset ametnikukeskset võimekust.

Lisa 1 Osavallakogud 01.01.2021

KOV nimi	Osavallad	Osavallakogud põhimääruses	Osavallakogu ülesanded ¹⁵
Hiiumaa vald Käina vald, Hiiumaa vald, Emmaste vald ja Pühalepa vald	Käina Kärdla Kõrgessaare Emmaste Pühalepa	Hiiumaa valla osavaldade põhimäärus on kehtestatud Hiiumaa Vallavolikogu 12.12.2017 määrusega nr 3 ¹⁶ § 11. Osavallakogu moodustamine (1) Osavallakogu volituste aeg on võrdne volikogu volituste ajaga. (2) Osavallakogusse kuuluvad: 1) kaks selle osavalla valimisringkonnast enim hääli saanud volikogu liiget; 2) osavallas registreeritud ja tegutsevate ettevõtjate esindaja; 3) osavallas tegutsevate kodanike ühenduste või külavanemate esindaja; 4) osavallas tegutsevate haridusasutuste hoolekogude esindaja; 5) osavallas elavate noorte vähemalt 16 aastane esindaja. (3) Osavallakogu liikmeks võib olla isik, kelle elukoht on rahvastikuregistri järgi osavallas ja kes on andnud kirjaliku nõusoleku osavallakogu töös osalemiseks.	Osavallakogu pädevuses on lisaks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse paragrahvides 37 ² lg 4 ¹ , 56 lg 4- 5; 57 lg 9, 12; 57 ¹ lg 1-2 sätestatule: 1) arvamuse andmine osavallas asuva vallavara valitsemist puudutava otsustuse kohta (vallavara müük, kasutusse andmine või koormamine); 2) arvamuse andmine osavalla territooriumil asuva hallatava asutuse asutamise, ümber kujundamise või lõpetamise, arengukava, põhimääruse ja nende muudatuse kohta; 3) arvamuse andmine valla üldplaneeringu või osavalla puudutava detailplaneeringu ning keskkonnamõju hindamise menetluse erinevate otsustuste kohta; 4) arvamuse andmine ühinemislepingu muutmiseks esitatud volikogu õigusakti eelnõu kohta; 5) esindaja nimetamine osavallas asuva hallatava asutuse hoolekogusse või nõukogusse; 6) osavalla ametiasutuse tööd puudutava ettepaneku tegemine osavalla vanemale; 7) arvamuse andmine osavalla eelarve kohta.
Lääne-Nigula vald Lääne-Nigula vald, Noarootsi vald, Nõva vald, Martna vald ja Kullamaa	Kullamaa Noarootsi Martna Nõva	Lääne-Nigula valla osavaldade põhimäärused on kehtestatud Lääne-Nigula Vallavolikogu 13.11.2017 määrusega nr 1 ¹⁷ § 4. Osavallakogu moodustamine (1) Osavallakogu volituste aeg on võrdne volikogu volituste ajaga. (2) Osavallakogusse kuulub 7 liiget.	1) valla arengukava, eelarvestrateegia ning eelarve eelnõu kohta seisukoha kujundamine, ettepanekute esitamine vallavalitsusele ja volikogule; 2) osavalla põhimääruse ja selle muudatuste kohta seisukoha kujundamine ja ettepanekute esitamine vallavalitsusele ja volikogule; 3) ettepaneku tegemine või arvamuse andmine osavalla vanema kandidaadi kohta ning

¹⁵ Vastavalt põhimäärus(t)ele. Isegi kui ühe KOV piires on osavaldade põhimäärused erinevad, siis ülesanded on igal pool ühesugused.

¹⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/416122017014?leiaKehtiv>

¹⁷ <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017028?leiaKehtiv>

<p>vald (+ Nissi valla Rehemäe küla)</p> <p>Osavallad:</p> <p>Kullamaa Noarootsi Martna Nõva</p>		<p>(3) Osavallakogu liikmeks võib olla isik, kelle püsiv elukoht on rahvastikuregistri järgi osavalla haldusterritooriumil ja kes on kirjalikult nõus osavallakogu tööst osa võtma.</p> <p>(4) Osavallakogu moodustamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:</p> <p>1) osavallakogusse kuuluvad osavalla haldusterritooriumilt volikogusse valitud isikud;</p> <p>2) ülejäänud kohad osavallakogus jagatakse osavalla haldusterritooriumil elavatest ja volikogusse kandideerinud isikutest vastavalt osavalla haldusterritooriumil enim saadud häälte arvule, vaatamata, mis nimekirjas või üksikkandidaadina nad volikokku kandideerisid. Kui kandideerijatel on osavalla haldusterritooriumilt kogutud võrdselt häáli, siis järjestatakse kandidaadid valla haldusterritooriumilt saadud häälte alusel.</p>	<p>arvamuse andmine osavalla vanema ametist vabastamise kohta;</p> <p>4) arvamuse andmine osavallas asuva vallavara valitsemist puudutavate otsustuste kohta (vallavara müük, kasutusse andmine või koormamine);</p> <p>5) arvamuse andmine osavalla territooriumil asuvate hallatavate asutuste või nende filiaalide asutamise, ümber kujundamise või lõpetamise, arengukavade projektide, põhimääruste ja nende muudatuste kohta;</p> <p>6) arvamuse andmine valla üldplaneeringu või osavalla puudutavate detailplaneeringute ning keskkonnamõju hindamise menetluste erinevate otsustuste kohta;</p> <p>7) arvamuse andmine ühinemislepingu muutmiseks esitatud volikogu õigusakti eelnõu kohta;</p> <p>8) volikogule või vallavalitsusele kohaliku elu küsimustes või osavalla haldusterritooriumiga seotud küsimustes aruteluks ja õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks ettepanekute tegemine;</p> <p>9) teiste volikogu poolt osavallakogule volitatud küsimuste läbiarutamine ja otsuste tegemine;</p> <p>10) ettepaneku tegemine osavalla lõpetamiseks lähtudes Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 57 lõikest 12;</p> <p>11) esindajate nimetamine osavalla territooriumil asuvate hallatavate asutuste hoolekogudesse ja nõukogudesse;</p> <p>12) osavalla tööd puudutavate ettepanekute tegemine osavalla vanemale</p>
<p>Pärnu linn</p> <p>Pärnu linn, Audru vald, Paikuse vald ja Tõstamaa vald</p> <p>Osavallad:</p>	<p>Audru Tõstamaa Paikuse</p>	<p>Audru osavalla põhimäärus on kehtestatud Pärnu Linnavolikogu 21.12.2017 määrusega nr 12¹⁸</p> <p>Paikuse osavalla põhimäärus on kehtestatud Pärnu Linnavolikogu 21.12.2017 määrusega nr 13¹⁹</p> <p>Tõstamaa osavalla põhimäärus on kehtestatud Pärnu Linnavolikogu 21.12.2017 määrusega nr 11²⁰</p> <p>§ 12. Osavallakogu moodustamine</p>	<p>(1) Osavallakogu pädevuses on arvamuse andmine ja ettepanekute tegemine kõigis osavalla territooriumil linna toimimist või kohalikku elukorraldust puudutavates küsimustes.</p> <p>(2) Osavallakogu otsustab osavalla territooriumi puudutavaid küsimusi, mis on talle pandud seadusega, ühinemislepinguga, linna põhimäärusega, käesoleva põhimäärusega või muude õigusaktidega.</p> <p>(3) Osavallakogu annab arvamuse:</p>

¹⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/429122017254?leiaKehtiv>

¹⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/429122017253?leiaKehtiv>

²⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/428122017029?leiaKehtiv>

<p>Audru Tõstamaa Paikuse</p>		<p>(1) Osavallakogusse kuulub .. liiget, (2) Osavallakogu liikmeks võib olla isik, kelle püsiv elukoht on volikogu valimispäeval rahvastikuregistri järgi osavalla territooriumil. (3) Osavallakogu moodustamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest: 1) osavallakogusse kuuluvad osavalla territooriumilt volikogusse valitud isikud; 2) ülejäänud kohad osavallakogus jagatakse volikogusse kandideerinud isikute vahel vastavalt rahvastikuregistri järgi osavalla territooriumi elanikelt saadud häälte arvule olenemata sellest, kas isik kandideeris volikogusse erakonna või valimisliidu nimekirjas või üksikkandidaadina; 3) kui võrdse häälte arvuga isikute suhtes tuleb otsustada, kes saab osavallakogu liikmeks, otsustatakse see liisu heitmise teel.</p>	<p>1) osavaldada puudutavas osas linna üldplaneeringu, arengukava, valdkondlike arengukavade, eelarvestrateegia ning osavalla põhimääruse eelnõudele; 2) osavallakeskuse juhataja ametisse nimetamisele; 3) osavalla kohaliku elu edendamiseks eraldatavate toetuste kordade eelnõudele; 4) osavallas tegutsevate linna ametiasutuste hallatavate asutuste moodustamise, ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise osas ning vastavate asutuste põhimääruste eelnõudele; 5) teistes osavalla territooriumit puudutavates küsimustes, mis on talle pandud seadusega, ühinemislepinguga, linna põhimäärusega, käesoleva põhimäärusega või muude õigusaktidega.</p>
<p>Märjamaa vald</p> <p>Märjamaa vald ja Vigala vald (+ Raikküla valla Riidaku, Pühatu ja Kõrvetaguse küla)</p> <p>Osavallad:</p> <p>Vigala</p>	<p>Vigala</p>	<p>Vigala osavalla põhimäärus on kehtestatud Märjamaa Vallavolikogu 21.11.2017 määrusega nr 2²¹</p> <p>§ 5. Osavallakogu moodustamine</p> <p>(1) Osavallakogu volituste aeg on võrdne volikogu volituste ajaga. (2) Osavallakogusse kuulub 7-11 liiget. Osavallakogu järgmise koosseisu liikmete arvu määrab volikogu. (3) Osavallakogu liikmeks võib olla isik, kelle püsiv elukoht on rahvastikuregistri järgi osavalla haldusterritooriumil ja kes on kirjalikult nõus osavallakogu tööst osa võtma. (4) Osavallakogu moodustamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest: 1) osavallakogusse kuuluvad Vigala osavalla haldusterritooriumilt volikogusse valitud isikud; 2) ülejäänud kohad osavallakogus jagatakse osavalla haldusterritooriumil elavatest ja volikogusse kandideerinud isikutest vastavalt enim saadud häälte arvule, vaatamata, mis nimekirjas või üksikkandidaadina nad volikokku kandideerisid;</p>	<p>1) valla arengukava, eelarvestrateegia ning eelarve eelnõu kohta seisukoha kujundamine, ettepanekute esitamine vallavalitsusele ja volikogule; 2) osavalla põhimääruse ja selle muudatuste kohta seisukoha kujundamine ja ettepanekute esitamine vallavalitsusele ja volikogule; 3) ettepaneku tegemine või arvamuse andmine osavalla vanema kandidaadi kohta ning arvamuse andmine osavalla vanema ametist vabastamise kohta; 4) arvamuse andmine osavallas asuva vallavara valitsemist puudutavate otsustuste kohta (vallavara müük, kasutusse andmine või koormamine); 5) arvamuse andmine osavalla territooriumil asuvate hallatavate asutuste või nende filiaalide asutamise, ümber kujundamise või lõpetamise, arengukavade projektide, põhimääruste ja nende muudatuste kohta; 6) arvamuse andmine valla üldplaneeringu või osavaldada puudutavate detailplaneeringute ning keskkonnamõju hindamise menetluste erinevate otsustuste kohta;</p>

²¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/428112017003?leiaKehtiv>

		<p>3) kui volikogusse valitud isik loobub osavallakogu töös osalemast või ei vasta osavallakogu liikmeks oleku tingimustele, kinnitatakse osavallakogu liikmeks hääle arvu järgmine tingimustele vastav kandidaat.</p>	<p>7) arvamuse andmine ühinemislepingu muutmiseks esitatud volikogu õigusakti eelnõu kohta; 8) volikogule või vallavalitsusele kohaliku elu küsimustes või osavalla haldusterritooriumiga seotud küsimustes aruteluks ja õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks ettepanekute tegemine; 9) teiste volikogu poolt osavallakogule volitatud küsimuste läbiarutamine ja otsuste tegemine; 10) ettepaneku tegemine osavalla lõpetamiseks lähtudes kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 57 lõikest 12; 11) esindajate nimetamine osavalla territooriumil asuvate hallatavate asutuste hoolekogudesse; 12) osavalla tööd puudutavate ettepanekute tegemine osavalla vanemale; 13) osavalla alaeelarve piires projektide, MTÜ-de ja seltsingute rahastamise otsustamine.</p>
<p>Rapla vald</p> <p>Rapla vald, Kaiu vald, Raikküla vald ja Juuru vald (- Raikküla valla Riidaku, Pühatu ja Kõrvetaguse küla)</p> <p>Osavallad:</p> <p>Juuru osavald Kaiu osavald</p>		<p>Rapla valla Kaiu osavalla põhimäärus on kehtestatud Rapla Vallavolikogu 21.12.2017 määrusega nr 26²² Rapla valla Juuru osavalla põhimäärus on kehtestatud Rapla Vallavolikogu 21.12.2017 määrusega nr 25²³</p> <p>§ 3. Osavallakogu moodustamine</p> <p>(1) Osavallakogu volituste aeg on võrdne volikogu volituste ajaga. (2) Osavallakogusse kuulub 7 liiget. (3) Osavallakogu liikmeks võib olla isik, kelle elukoht Eesti rahvastikuregistri andmetel on osavalla haldusterritooriumil ja kes on kirjalikult avaldanud nõusolekut osavallakogu tööst osa võtta. (4) Osavallakogu moodustamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest: 1) osavallakogusse kuulub rahvastikuregistri järgi osavalla haldusterritooriumil elav ja volikogusse valitud isik;</p>	<p>1) ettepanekute tegemine kohaliku elu ja osavalla territooriumi puudutavates küsimustes ning valla põhimäärusega või volikogu otsusega delegeeritud valdkondades; 2) ettepanekute või seisukohtade esitamine valla arengukava, eelarvestrateegia, eelarve, osavalla põhimääruse ja selle muudatuste eelnõu kohta; 3) õigus kaasa rääkida piirkonna investeringute pingerea moodustamiseks; 4) arvamuse andmine teenuskeskuse juhi kandidaadi kohta; 5) arvamuse andmine osavalla territooriumil asuvate valla hallatavate asutuste ja piirkonna teenuskeskuse teenuste kvaliteedi kohta ning ettepanekute tegemine parema tulemuse saavutamiseks; 6) algatada või anda arvamused osavalla territooriumil asuvate valla hallatavate asutuste või nende filiaalide asutamise, ümberkujundamise või lõpetamise, arengukava ja põhimääruse eelnõu ning nende muudatuste kohta; 7) osavallas tegutsevate kodanikuühenduste projektitoetuste jaotamise ettepanekud vastavalt volikogu kehtestatud korrale;</p>

²² <https://www.riigiteataja.ee/akt/412012018024?leiaKehtiv>

²³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/412012018025?leiaKehtiv>

		2) ülejäänud kohad osavallakogus jaotatakse osavalla haldusterritooriumil elavate ja volikogusse kandideerinud isikute vahel vastavalt neile antud häälte arvule;	8) ettepaneku tegemine osavalla tegevuse lõpetamiseks; 9) teiste osavallakogule delegeeritud küsimuste arutamine ja otsustamine, sh informatsioonina esitatud dokumentide, tegevuste ja algatuste kohta; 10) ettepanekute tegemine esindajate nimetamiseks osavalla piirkonna hallatavate asutuste hoolekogudesse ja nõukogudesse.
<p>Saaremaa vald</p> <p>Kuressaare linn, Lääne-Saare vald, Orissaare vald, Pihtla vald, Valjala vald, Salme vald, Kihelkonna vald, Laimjala vald, Mustjala vald, Torgu vald, Leisi vald ja Pöide vald</p> <p>Osavallad:</p> <p>Pihtla, Valjala, Orissaare, Leisi, Laimjala, Mustjala, Torgu, Salme, Kihelkonna, Pöide</p>	<p>Pihtla, Valjala, Orissaare, Leisi, Laimjala, Mustjala, Torgu, Salme, Kihelkonna, Pöide</p>	<p>Saaremaa osavaldade põhimäärused²⁴</p> <p>Kasutatakse kolme erinevat lahendust:</p> <p>1. variant</p> <p>Pöide osavalla põhimäärus:</p> <p>Kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valitud volikogu liige on tema nõusolekul elukohajärgse osavallakogu liige</p> <p>Osavallakogu koosneb järgmiste asustusüksuste piirkondade esindajatest:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tornimäe küla, Kärneri küla, Uuemõisa küla, Mui küla, Veere küla, Metsara küla, Reina küla; 2) Oti küla, Pöide küla, Koigi küla, Puka küla, Are küla, Levala küla, Kahutsi küla, Iruste küla, Sundimetsa küla; 3) Kübassaare küla, Muraja küla, Kakuna küla, Leisi küla, Kõrkvere küla; 4) Pöide-Keskvere küla, Kanissaare küla, Talila küla, Ula küla; 5) Neemi küla, Ardla küla, Vältä küla, Unguma küla. <p>Variant 2</p> <p>Laimjala osavalla põhimäärus</p> <p>Kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valitud volikogu liige on tema nõusolekul elukohajärgse osavallakogu liige.</p> <p>Osavallakogu koosneb järgmiste huvigruppide esindajatest:</p>	<p>(1) Osavallakogu otsustuspädevuses on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) arvamuse andmine piirkonna kodanikuühenduste projektitoetuste määramisel; 2) kandidaadi nimetamine piirkonnas tegutsevate valla ametiasutuse hallatavate asutuste hoolekogudesse ja nõukogudesse; 3) osavalla haldusterritooriumil asuva teenuskeskuse juhataja kandidatuuri kooskõlastamine; 4) ettepaneku tegemine osavallakogu järgmise koosseisu liikmete arvu osas. <p>(2) Osavallakogule esitatakse seisukoha andmiseks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valla üldplaneering; 2) valla eelarvestrateegia, arengukava ning valdkondlikud ja piirkondlikud arengu- ja tegevuskavad; 3) teede investeeringute kava; 4) osavallakogu põhimääruse muutmise ettepanekud. <p>(3) Osavallakogul on õigus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teha ettepanekuid valla eelarvestrateegiasse, arengukavasse ning valdkondlikesse ja piirkondlikesse arengukavadesse piirkonna arenguprioriteete puudutavates osades, sh tegevus- ja investeeringute kavasse; 2) avaldada arvamust ja teha ettepanekuid valitsusele ja volikogule kohaliku elu küsimustes; 3) avaldada arvamust piirkonnas asuvate valla ametiasutuse hallatavate asutuste tegevuse ja kohalike teenuste kvaliteedi kohta;

²⁴ Pihtla <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017023?leiaKehtiv> , Valjala <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017027?leiaKehtiv> , Orissaare <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017022?leiaKehtiv> , Leisi <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017020?leiaKehtiv> , Laimjala <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017019?leiaKehtiv> , Mustjala <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017021?leiaKehtiv> , Torgu <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017026?leiaKehtiv> , Salme <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017025?leiaKehtiv> , Kihelkonna <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017018?leiaKehtiv> , Pöide <https://www.riigiteataja.ee/akt/417112017024?leiaKehtiv>

	<ol style="list-style-type: none"> 1) osavalla haldusterritooriumi mittetulundusühingud; 2) asustusüksused; 3) noored vanuses 16-26 aastat; 4) eakad; 5) osavalla haldusterritooriumil tegutsevad ettevõtjad; 6) osavalla haldusterritooriumil asuvates haridusasutustes õppivate laste vanemad; 7) osavalla haldusterritooriumil asuvate valla ametiasutuse hallatavate asutuste juhid. <p>Variant 3 Valjala osavalla põhimäärus Kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valitud volikogu liige on tema nõusolekul elukohajärgse osavallakogu liige. (3) Osavallakogu liige on kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel kandideerinud, kuid volikogu liikmeks valituks mitteosutunud isik, kelle rahvastikuregistri järgne elukoht on selle osavalla haldusterritooriumil. (4) Osavallas kandideerinud ja valituks mitteosutunud isikud järjestatakse neile antud häälte arvu järgi. Võrdse häälte arvu korral heidetakse liisku. Isik annab kirjaliku nõusoleku osalemaks osavallakogu töös.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4) teha kohaliku elu küsimustes valitsusele ja volikogule algatusi õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks, mis võetakse arutusele valitsuses või volikogus hiljemalt kahe kuu jooksul; 5) teha valitsusele kirjalikke järelepärimisi, millele vastatakse hiljemalt 30 kalendripäeva jooksul; 6) algatada osavaldade ühinemine ja nende ühiskoosolekute kokkukutsumine.
--	--	---

Märkus: ühinemislepinguga oli ette nähtud osavaldade moodustamine Kehtna vallas ning Mõisaküla linnaosa moodustamine Mulgi vallas. Nimetatud osavallad on jäänud „paberile“, kuigi Kehtna vallas on isegi kinnitatud osavaldade põhimäärused, siis realselt ei ole osavallakogud tööle hakanud. Ametlikult aga neid likvideeritud ei ole, sest likvideerimiseks saab ettepaneku teha osavallakogu (mida aga olemas pole).

Lisa 2: Kogukonnakogud 01.01.2021

KOV nimi	Kogukonnakogud	Kogukonnakogude moodustamine	Kogukonnakogu ülesanded ²⁵
Mustvee vald Saare vald, Avinurme vald, Lohusuu vald, Kasepää vald ja Mustvee linn (+ Torma valla Võtikvere küla)	Kääpa Mustvee Raja Voore Avinurme Lohusuu Kasepää	Mustvee valla kogukonnakogu statuut on kehtestatud Mustvee vallavolikogu 30.05.2018 määrusega nr 19 ²⁶ (1) Kogukonnakogu moodustatakse ühe piirkonna asustusüksuste esindajatest. Iga senise omavalitsuse kohta saab moodustada kuni kaks kogukonnakogu. (3) Kogukonnakogu piirkonna piiride kinnitamisel võetakse arvesse sinna kuuluva piirkonna eripära, inimeste toimepiirkonda ja asustusüksuste omavahelist seotust. Moodustatavate kogukonnakogude piirkondade piirid asustusüksuse täpsusega kinnitab Mustvee Vallavalitsus. (4) Igas kogukonnakogus võib olla kuni 9 liiget. Liikme volitused kehtivad neli aastat. (5) Kogukonnakogu liikmed valitakse rahvakoosolekul. Kogukonnakogu võib koosneda piirkonna sihtrühmade (noored, eakad, ettevõtjad, asustusüksused, vabaühendused) esindajatest või asutusüksuste/asustusüksuste rühmade esindajatest.	(1) Kogukonnakogul on õigus teha kohaliku elu küsimustes volikogule või –valitsusele õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele volikogus või valitsuses hiljemalt kolme kuu jooksul. (2) Kogukonnakogu informeerib vallavalitsust/teenuskeskust piirkondlikest probleemidest ja vajadusel teeb ettepanekuid kvaliteetsemate avalike teenuste osutamiseks piirkonnas. (3) Kogukonnakogule esitatakse seisukoha andmiseks: 1) valla arengukava ning valdkondlikud ja piirkondlikud arengukavad; 2) valla üldplaneering; 3) valla eelarvestrateegia; 4) ühinemislepingu muutmine; 5) kogukonnakogu piirkonda puudutavad detailplaneeringud; 6) kogukonnakogu piirkonnas asuva vallavara müük/ üürile andmine; 7) kogukonnakogu piirkonnas asuvate hallatavate asutuste tegevuse lõpetamine.
Türi vald Türi vald, Väätsa vald ja Kärü vald	Kärü Väätsa	Türi valla põhimäärus ²⁷ § 48. Kogukonnakogu moodustamine (1) Elanikkonna valla juhtimise kaasamiseks ning piirkondlike huvide kaitsmiseks ja väljendamiseks võib omavalitsusorganite tööorganina moodustada piirkondliku kogukonnakogu. (2) Kogukonnakogu moodustatakse, kui selleks on Türi valla elanikel, kes määratlevad ennast teatud piirkonnas ühtse kogukonnana, huvi ja kes soovivad õigusaktidega määratletud	§ 49. Kogukonnakogu pädevus ja töökorraldus (1) Kogukonnakogu annab vallavolikogule, vallavalitsusele, ametiasutusele ning nende tööorganitele seisukoha ja arvamuse piirkonnale olulistes küsimustes: valla arengukava, eelarvestrateegia ja eelarve koostamises; detailplaneeringute menetlemises; piirkondlike teede rekonstrueerimise prioriteetide määramisel; kohalike investeeringuvajaduste määramisel; kultuuri- ja spordisündmuste korraldamisel; piirkonnas tegutsevate asutuste tegevuse ümberkorraldamisel; sotsiaalhoolekandelistel teenustel kehtestamisel ja muus piirkonnale olulistes küsimustes.

²⁵ Vastavalt põhimäärusele

²⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/406062018073?leiaKehtiv>

²⁷ <https://www.riigiteataja.ee/akt/413092017001>

		<p>kodanikkonna kaasamisele lisaks piirkonna huvide kaitseks omavalitsusorganite otsustustes aktiivselt kaasa rääkida.</p> <p>(3) Kogukonnakogu koosseisu ja piirkonna, mida kogukonnakogu esindab, kinnitab vallavalitsus korraldusega.</p>	<p>(2) Kogukonnakogul on õigus määrata vallavolikogu iga alalise komisjoni koosseisu üks kogukonnakogu esindav isik.</p>
<p>Lääne-Nigula vald</p> <p>Lääne-Nigula vald, Noarootsi vald, Nõva vald, Martna vald ja Kullamaa vald (+ Nissi valla Rehemäe küla)</p>	<p>Risti Palivere Taebla</p>	<p>Kogukonnakogude statuut kehtestatud Lääne-Nigula vallavolikogu 21.08.2018 määrusega nr 34.²⁸</p> <p>Kogukonnakogusse kuuluvad:</p> <p>1) vastava kogukonnakogu piirkonnast valitud volikogu liikmed;</p> <p>2) Lääne-Nigula aleviku- ja külavanema statuudi alusel piirkonnast valitud aleviku- või külavanemad, nende puudumisel piirkonnas asulate aleviku- ja külaseltside esindajad;</p> <p>3) piirkonnas elav vallavalitsuse liige;</p> <p>4) piirkonnas asuva koolieelse lasteasutuse ja üldharidusasutuse hoolekogu esindaja;</p> <p>5) piirkonnas elavad noortevolikogu liikmed kui noortevolikogu on moodustatud;</p> <p>6) piirkonna ettevõtjate esindaja.</p>	<p>(1) Kogukonnakogul on õigus:</p> <p>1) avaldada arvamust ja teha ettepanekuid valla eelarvestrateegia, arengukava ning valdkondlike ja piirkondlikes arengukavade ning vallaelarve projekti kohta;</p> <p>2) avaldada arvamust ja teha ettepanekuid vallavalitsusele ja volikogule teistes kohaliku elu küsimustes;</p> <p>3) teha kohaliku elu küsimustes volikogule või vallavalitsusele algatusi õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks, mis võetakse arutusele volikogus või vallavalitsuses hiljemalt kolme kuu jooksul;</p> <p>4) esitada vallavalitsusele arupärimisi, millele tuleb vastata 30 päeva jooksul;</p> <p>5) teha volikogule ettepanekuid käesoleva määruse muutmiseks;</p> <p>6) teha osavallakogu valimiskomisjonile ettepanek kogukonnakogu koosseisu muutmiseks.</p> <p>(2) Kogukonnakogule esitatakse seisukoha andmiseks:</p> <p>1) valla üldplaneering;</p> <p>2) valla eelarvestrateegia, arengukava ning valdkondlikud ja piirkondlikud arengukavad;</p> <p>3) vallaelarve projekt;</p> <p>4) iga- aastane teede investeeringute kava;</p> <p>5) kogukonnakogu statuudi muudatused;</p> <p>6) Muud dokumendid, mille osas peetakse kogukonnakogu seisukohta vajalikuks.</p>
<p>Saaremaa vald</p> <p>Kuressaare linn, Lääne-Saare vald,</p>	<p>Kärkla Lümända Kaarma</p>	<p>Kaarma kogukonna põhimäärus on kehtestatud Saaremaa vallavolikogu 28.05.2020 määrusega nr 20²⁹</p> <p>Lümända kogukonna põhimäärus on kehtestatud Saaremaa vallavolikogu 28.05.2020 määrusega nr 22³⁰</p>	<p>(1) Kogukonnakogu otsustuspädevuses on:</p> <p>1) arvamuse andmine piirkonna kodanikuühenduste projektitoetuste määramisel;</p>

²⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/430082018021?leiaKehtiv>

²⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/405062020060?leiaKehtiv>

³⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/405062020061?leiaKehtiv>

<p>Orissaare vald, Pihtla vald, Valjala vald, Salme vald, Kihelkonna vald, Laimjala vald, Mustjala vald, Torgu vald, Leisi vald ja Põide vald</p>		<p>Kärla kogukonna põhimäärus on kehtestatud Saaremaa vallavolikogu 28.05.2020 määrusega nr 21³¹</p> <p>Näide: Kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valitud volikogu liige on tema nõusolekul elukohajärgse kogukonnakogu liige. Kaarma Kogukonnakogu koosneb järgmiste asustusüksuste piirkondade esindajatest:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Abruka küla; 2) Aste alevik ning Aste, Aula-Vintri, Endla, Haamse, Hakjala, Hübja, Jootme, Kaarma- Kungla, Laoküla, Pähkla, Saia, Sepa, Unimäe ja Vantri külad; 3) Eikla, Kaubi, Keskvare, Koidula, Lussu, Piila, Tõrise, Tõru ja Õha külad; 4) Asuküla, Kaarma-Jõe, Kaarma, Kaarma-Kirikuküla, Kaisvere, Kiratsi, Kuke, Käku, Laadjala, Maleva, Meedla, Liivanõmme, Uduvere ja Vestla külad; 5) Kudjape alevik ning Praakli ja Murasti külad; 6) Nasva alevik ning Keskranna ja Mändjala külad; 7) Anijala, Ansi, Irase, Kaarmise, Kellamäe, Laheküla, Mullutu, Parila, Pärni, Suur-Randvere ja Tõlli külad; 8) Kärdu, Lilbi, Sikassaare, Tahula, Upa, Kasti, Paimala, Vaivere ja Vatsküla külad. 	<ol style="list-style-type: none"> 2) kandidaadi nimetamine piirkonnas tegutsevate valla ametiasutuse hallatavate asutuste hoolekogudesse ja nõukogudesse; 3) kogukonna territooriumil asuva teenuskeskuse juhataja kandidatuuri kooskõlastamine; 4) ettepaneku tegemine kogukonnakogu järgmise koosseisu liikmete arvu osas. <p>(2) Kogukonnakogule esitatakse seisukoha andmiseks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valla üldplaneering; 2) valla eelarvestrateegia, arengukava ning valdkondlikud ja piirkondlikud arengu- ja tegevuskavad; 3) teede investeeringute kava; 4) kogukonna põhimääruse muutmise ettepanekud. <p>(3) Kogukonnakogul on õigus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teha ettepanekuid valla eelarvestrateegiasse, arengukavasse ning valdkondlikesse ja piirkondlikesse arengukavadesse piirkonna arenguprioriteete puudutavates osades, sh tegevus- ja investeeringute kavasse; 2) avaldada arvamust ja teha ettepanekuid valitsusele ja volikogule kohaliku elu küsimustes; 3) avaldada arvamust piirkonnas asuvate valla ametiasutuse hallatavate asutuste tegevuse ja kohalike teenuste kvaliteedi kohta; 4) teha kohaliku elu küsimustes valitsusele ja volikogule algatusi õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks, mis võetakse arutusele valitsuses või volikogus hiljemalt kahe kuu jooksul; 5) teha valitsusele kirjalikke järelepärimisi, millele vastatakse hiljemalt 30 kalendripäeva jooksul.
<p>Elva vald Elva linn, Konguta vald, Rannu vald, Rõngu vald, Palupera vald ja</p>	<p>Puhja Elva Palupera Konguta</p>	<p>Elva Piirkonnakogu statuut kinnitatud Elva Linnavolikogu 09.10.2017 määrusega nr 6³² Rannu piirkonnakogu statuut kinnitatud Rannu Vallavolikogu 15.08.2017 määrusega nr 5³³</p>	<p>(1) Piirkonnakogul on õigus teha kohaliku elu küsimustes vallavolikogule ja -valitsusele ettepanekuid õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks.</p>

³¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/405062020062?leiaKehtiv>

³² <https://www.riigiteataja.ee/akt/412102017025?leiaKehtiv>

³³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/419082017019?leiaKehtiv>

<p>Puhja vald (Elva vald) (+ Puka valla Aakre, Palamuste, Pedaste, Purtsi, Pühaste ja Rebaste küla - Palupera valla Lutike, Makita, Miti, Neeruti, Nõuni, Päidla ja Räbi külad)</p>	<p>Rõngu Rannu</p>	<p>Puhja Piirkonnakogu statuut kinnitatud Puhja Vallavolikogu 30.08.2017 määrusega nr 11³⁴ Konguta Piirkonnakogu statuut kinnitatud Konguta Vallavolikogu 28.06.2017 määrusega nr 44³⁵, Palupera Piirkonnakogu statuut on kinnitatud Palupera Vallavolikogu 13.06.2017 määrusega nr 6³⁶ Rõngu Piirkonnakogu statuut on kinnitatud Rõngu Vallavolikogu 04.10.2017 määrusega nr 10³⁷</p> <p>Vt näide, 3 alternatiivset varianti</p> <p>Rannu piirkonnakogu § 4. Piirkonnakogu moodustamine (1) Piirkonnakogu moodustatakse piirkonnas elavate sihtrühmade esindajatest. (2) Piirkonnakogu liikmete arv on 11. (3) Piirkonnakogu liikmete nimekirja kinnitab volikogu konsulteerides eelnevalt sihtrühmadega. Pärast ühinemislepingu jõustumist toimub piirkonnakogu liikmete nimetamine vastavalt käesoleva statuudi §-le 7.</p> <p>Rõngu piirkonnakogu § 4. Piirkonnakogu moodustamine (1) Piirkonnakogu moodustatakse asustusüksuste esindajatest. Igal asustusüksusel on õigus olla piirkonnakogus esindatud arvestades käesoleva paragrahvi lõike 2 piirangut. Piirkonna mitmel asustusüksusel võib piirkonnakogus olla üks esindaja. (2) Piirkonnakogu liikmete minimaalne arv on 7.</p> <p>Konguta piirkonnakogu § 4. Piirkonnakogu moodustamine (1) Piirkonnakogu moodustatakse 2017 aasta kohalike omavalitsuste valimiste valimistulemuste alusel. Kohad piirkonnakogus jaotatakse piirkonnas elavate volikogu valimistel kandideerinud ja enim hääli saanud isikute vahel, kes ei osutunud volikokku valituks.</p>	<p>(2) Piirkonnakogul on õigus olla informeeritud valla eelarve koostamise protsessist ja esitada ettepanekuid eelarve kujundamiseks. (3) Piirkonnakogu informeerib vallavolikogu ja -valitsust piirkonna probleemidest ja vajadustest ning teeb ettepanekuid nende lahendamiseks. (4) Piirkonnakogule esitatakse seisukoha andmiseks: 1) valla arengukava ja eelarvestrateegia; 2) valla üldplaneering ja selle muudatused; 3) muud piirkonna jaoks olulised eelnõud. (5) Piirkonnakogul on õigus taotleda valla eelarvest vahendeid oma tegevuse toetuseks.</p>
---	--------------------	---	--

³⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/408092017012?leiaKehtiv>

³⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/430062017024?leiaKehtiv>

³⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/420062017042?leiaKehtiv>

³⁷ <https://www.riigiteataja.ee/akt/412102017010?leiaKehtiv>

<p>Haljala vald</p> <p>Vihula vald, Haljala vald</p>	<p>Aaspere Haljala Võsu Võhma-Palmse Karepa Käsmu Varangu</p>	<p>Haljala valla aleviku- ja külanemata ning kandikogu statuut on kehtestatud Haljala vallavolikogu 21.05.2019 määrusega nr 62³⁸</p> <p>Kandikogusse kuuluvad:</p> <p>(1) Kogu moodustatakse kandi aleviku- ja külanematest ja/või kandi valitud esindajatest. Külanemate puudumisel kandi küla valitakse kandikogu kandi alaliste elanike üldkoosolekul samadel alustel külanemate valimisega.</p> <p>(2) Kogu liikmete minimaalne arv on 5. Kui kandi asulate aleviku- ja külanemaid on vähem kui 5, siis puuduvad liikmed valitakse kandi elanike hulgast.</p>	<p>(1) Kogul on õigus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teha kohaliku elu küsimustes vallavolikogule ja –valitsusele õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks ettepanekuid, mis võetakse arutusele volikogus või valitsuses hiljemalt kolme kuu jooksul; 2) teha ettepanekuid valla eelarvestrateegiasse, arengukavasse ning valdkondlikesse ja piirkondlikesse arengukavadesse; 3) avaldada arvamust ja teha ettepanekuid vallavalitsusele ja volikogule kohaliku elu küsimustes; 4) esitada vallavalitsusele arupärimisi, millele tuleb vastata 10 tööpäeva jooksul. <p>(2) Kogule võib esitada seisukoha saamiseks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valla üldplaneering; 2) valla eelarvestrateegia, arengukava ning valdkondlikud ja piirkondlikud arengukavad; 3) teede investeeringute kava; 4) käesoleva määruse muudatused; 5) kogu hallataval territooriumil avalikule üritusele loa andmine, kui on tegemist kõrgendatud turvariskiga üritusega; 6) piirkonna ühistranspordi sõiduplaanid ja nende muudatused; 7) piirkonda puudutavad detailplaneeringud; 8) piirkonna avaliku ruumi arendamiseks seotud ehitusprojektid.
---	---	---	--

Märkus: ühinemislepinguga nähti kogukonnakogude moodustamine ette ka Alutaguse vallas, Räpina vallas, Jõgeva vallas, Põltsamaa vallas, Viljandi vallas (piirkonna nõukoda). Jõgeva vallas on kogukonnakogude statuut kehtestatud, aga kogukonnakogud moodustamata (<https://www.riigiteataja.ee/akt/429122018157?leiaKehtiv>), Alutaguse vallas on kogukonnakogude moodustamine ette nähtud põhimääruses (<https://www.riigiteataja.ee/akt/403052018091?leiaKehtiv>), aga kogukonnakogud moodustamata. Põltsamaa vallas on diskussioon kogukonnakogude moodustamiseks volikogu päevakorras (vt pöördumine Põltsamaa vallavolikogu poole³⁹)

³⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/429052019008?leiaKehtiv>

³⁹ <https://www.poltsamaa.ee/documents/17492237/29961551/1.+P%C3%B6%3Brdumine+kogukonnakogude+moodustamiseks+1-920202069-1.pdf/be998e1b-53c9-4e60-a0fe-d7defdf6dcfc>

Lisa 3: Teeninduskeskused ja ametnike regionaalne paiknemine

KOV nimi	Haldusreform	Teeninduskeskused, struktuuriüksuste ja ametikohtade regionaalne paiknemine	2016. (2017) aasta ühinemisleping
Anija vald	Aegviidu vald ja Anija vald	Keskus on Kehra linn , moodustatud on Aegviidu alevi esindus, erinevate osakondade ametnike vastuvõtud eelregistreerimisega (infospetsialist, ehitusreferent, sotsiaalametnik, majandusspetsialist)	6.2 Aegviidu alevisse luuakse Valla avalike teenuste osutamiseks teenuskeskus sotsiaal- ja registriteenuste ning muude avalike teenuste osutamiseks. ⁴⁰
Harku vald	ei ühinenud	Ei ole	
Jõelähtme vald	ei ühinenud	Ei ole	
Keila linn	ei ühinenud	Ei ole	
Kiili vald	ei ühinenud	Ei ole	
Kose vald	ei ühinenud (ühinemine 2013)	Keskus on Kose alevik. Moodustatud on Ardu teeninduspunkt, sotsiaaltöö ametniku, raamatupidaja, majandusosakonna ametniku vastuvõtud 2x kuus)	
Kuusalu vald	ei ühinenud	Loksa teeninduspunkt	
Loksa linn	ei ühinenud	Ei ole	
Lääne-Harju vald	Keila vald, Paldiski linn, Vasalemma vald ja Padise vald	Keskus on Paldiski linn. Moodustatud on Keila, Vasalemma ja Paldiski teeninduspunktid. Moodustatud on 3 piirkonnajuhi (Keila, Vasalemma, Padise) ametikohta otsealluvusega vallavanemale, haldusosakonnale alluv haldusspetsialisti ametikoht, sotsiaalametnik (allub sotsiaalosakonnale), tagatud on kantseleitoimingud, Padisel, Keilas toimub ehitusametniku ja maakorraldusametniku vastuvõtt.	sundühendamine
Maardu linn	ei ühinenud	Ei ole	
Raasiku vald	ei ühinenud	Ei ole	
Rae vald	ei ühinenud	Ei ole	
Saku vald	ei ühinenud	Ei ole	
Saue vald	Saue vald, Saue linn, Kernu vald ja Nissi vald (- Nissi valla Rehemäe küla)	Keskus on Saue linn. Moodustatud on Laagri, Riisipere ja Haiba halduskeskused, halduskeskused on omaette üksused (1-2 töötajat), samas asuvad halduskeskustes veel sotsiaal-, ehitus- ja maavaldkonna ametnikud, kes alluvad otse vastavatele osakondadele.	6.4. Tasakaalustatud ja kodanikulähedaste otsustusprotsesside tagamiseks nähakse ette tänastel valla- ja linnakeskustel (Saue linn, Laagri, Riisipere ja Haiba) põhinev halduskeskuste süsteem.

⁴⁰ Aegviidu ja Anija valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4251/1201/6041/yhinemisleping_10112016.pdf#

			6.5. Halduskeskus tagab: valla varade, sh hallatavate asutuste käsutuses olevate varade majandamise ja arendamise kohapeal; tagab järelevalve piirkondlike teenuste osutamise kvaliteedi üle, sh delegeeritud teenuste osas; tagab valla avaliku heakorra ja teiste haldusülesannete täitmise, mis on otstarbekas tagada kohapeal. ⁴¹
Tallinn	ei ühinenud	8 linnaosavalitsust	
Viimsi vald	ei ühinenud	Ei ole	
Hiiumaa vald	Käina vald, Hiiu vald, Emmaste vald ja Pühalepa vald	Keskus on Kärddla linn. Osavallavalitsused Kärddlas Pühalepas, Käinas, Kõpus ja Emmastes. Osavallavalitsus eraldi ametiasutus, osavalla koosseisud peegeldavad paljuski endisi vallavalitsusi (osavallavanem, sotsiaalametnik, kantseleiametnik, maa-ametnik, ehitusametnik)	Hiiu vald ja Käina vald ühinesid, teised sundliideti. 6.2.1. Ühinevate omavalitsuste territooriumide põhiselt moodustatakse Kärddla, Kõrgessaare ja Käina osavallad. 6.2.5. Moodustatakse osavallavalitsused valla ametiasutusena. Osavallavalitsuste poolt tagatakse pädevuse piires vähemalt järgmiste teenuste osutamine ja ülesannete täitmine: 6.2.5.1. piirkonnatasandi arendustegevus ja koostöö kodanikeühendustega, 6.2.5.2. igapäevane sotsiaalhoolekanne, 6.2.5.3. registritoimingud ning elanike valla asjaajamise ja õiguslane nõustamine, 6.2.5.4. ehitus, maa ja planeeringute alane nõustamine ja asjaajamine, 6.2.5.5. vallavara haldamine ja majandamine, sh elamu- ja kommunaalmajandus ning haljastus ja heakord; 6.2.5.6. noorsootöö, kultuur- ja sport 6.2.8. Tagatakse valdkonnapõhiste teenuste kättesaadavus osavaldades. Vallavalitsuse ametnike ja töötajate teenistuskohad võivad asuda osavallavalitsuste ruumides ⁴²
Alutaguse vald	Iisaku vald, Alajõe vald, Mäetaguse vald, Tudulinna vald ja Illuka vald	Keskus on Iisaku alevik, moodustatud on Mäeküla, Tudulinna, Alajõe ja Illuka teenuskeskused.	6.7. Alutaguse valla teenuskeskused jäävad toimima kõigi ühinevate kohalike omavalitsusüksuste territooriumitel vallale kuuluvates hoonetes, kus toimub elanike vastuvõtt ja teenindamine vähemalt sotsiaalteenuste ning majandusküsimuste osas. Teenuskeskuste töö korraldamisel lähtutakse vallaelanike vajadustest ja

⁴¹ Kernu valla, Nissi valla, Saue valla ja Saue linna ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4140/4201/6113/leping_lisadega.pdf#

⁴² Hiiu valla ja Käina valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4221/2201/6083/Hiiu_valla_ja_Kaina_valla_uhinemisleping.pdf

			otstarbekusest, võimalik on ka erinevate täiendavate teenuste ja töötajate lisandumine teenuskeskustesse. ⁴³
Jöhvi vald	ei ühinenud	Ei ole	
Kohtla-Järve linn	ei ühinenud	Ametnike vastuvõttud Ahtme, Kukruse, Sompa linnaosades	
Lüganuse vald	Kiviõli linn, Sonda vald ja Lüganuse vald	Keskus on Kiviõli linn. Kord kuus sotsiaalametniku vastuvõtt Sonda alevikus.	6.6 Kiviõli valla teenuskeskused jäävad toimima tänastes asukohtades (Kiviõli, Sonda) vallale kuuluvates hoonetes, kus toimub elanike vastuvõtt ja teenindamine sotsiaal-, majandus- ning teistes küsimustes, mida on juhtimiskorralduslikult otstarbekas kohapeal osutada. Teenuskeskuste töö korraldamisel lähtutakse vallaelanike vajadustest ja otstarbekusest, võimalik on ka erinevate täiendavate teenuste ja töötajate lisandumine teenuskeskustesse. ⁴⁴ Kiviõli ja Sonda ühinesid, Lüganuse sundliideti.
Narva linn	ei ühinenud	Ei ole	
Narva-Jõesuu linn	Vaivara vald ja Narva-Jõesuu linn (+ Kohtla-Järve Viivikonna linnaosa)	Keskus on Narva-Jõesuu linn. Halduskeskused Olgina ja Sinimäe alevikes. Sinimäel on lisaks sotsiaalosakonna ametnike vastuvõtule korraldatud veel kantseleiametniku vastuvõtt, Olginas sotsiaalametniku vastuvõtt.	7.3. Omavalitsuse halduskeskused jäävad toimima tänastes asukohtades (Narva-Jõesuus, Sinimäel, Olginas) Omavalitsustele kuuluvates hoonetes, kus toimub elanike vastuvõtt ja teenindamine sotsiaal-, majandus-, maa-, ehitus- ja keskkonnakaitse ning teistes küsimustes, mida on juhtimiskorralduslikult otstarbekas kohapeal osutada. Halduskeskuste töö korraldamisel lähtutakse Omavalitsuse elanike vajadustest ja otstarbekusest. /.../ 7.5. Halduskeskus tagab: esmatasandi sotsiaalteenused; dokumentide vastuvõtmise ja registreerimise; kodanikele informatsiooni jagamise; elukoha registreerimise; sündide ja surmade registreerimise; dokumentide väljastamise. ⁴⁵
Sillamäe linn	ei ühinenud	Ei ole	
Toila vald	Toila vald, Kohtla vald ja Kohtla-Nõmme vald	Keskus on Toila alevik. Moodustatud on Kohtla ja Kohtla-Nõmme alevi teenuskeskused. Teenuskeskustes on tagatud kantseleitoimingud (kantseleile alluv	6.4. Tasakaalustatud ja kodanikulähedaste otsustusprotsesside tagamiseks nähakse ette tänastel

⁴³ Alajõe valla, Iisaku valla, Mäetaguse valla ja Tudulinna valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4240/1201/7003/yhinemisleping.pdf>

⁴⁴ Kiviõli linna ja Sonda valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4311/2201/6022/UHINEMISLEPING.pdf#>

⁴⁵ Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4081/2201/6024/uhinemisleping.pdf#>

		ametnik), toimub sotsiaalametniku vastuvõtt. Sotsiaalametniku vastuvõtt toimub ka Voka aleviku teeninduspunktis	vallakeskustel (Järve küla, Kohtla-Nõmme alev ja Toila alevik) põhinev teenuskeskuste süsteem. /.../ 6.6. Teenuskeskustes osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule lähedal. Teenuskeskuses osutatavate teenuste hulk sõltub keskuse teenuspiirkonna suuruselt ja olemusest ning võib olla erinev. ⁴⁶
Jõgeva vald	Jõgeva linn, Jõgeva vald, Palamuse vald ja Torma vald (+ Puurmani valla Jõune, Pööra, Saduküla ja Härjanurme küla + Pajusi valla Kaave küla - Torma valla Võtikvere küla)	Keskus on Jõgeva linn. Moodustatud on Torma ja Palamuse teenuskeskused (mõlemas 2 ametnikku - teenuskeskuse juht ja kantsleiametnik), lisaks asuvad teenuskeskustes sotsiaalametnikud, kes alluvad vahetult sotsiaalosakonnale.	5.6. Ühinenud omavalitsuses luuakse vallavalitsuse ametiasutuse osakondadena teenuskeskused Palamuse alevikku ja Torma alevikku. Jõgeva linn täidab ka teenuskeskuse funktsioone. 5.7. Teenuskeskus tagab: ühinenud omavalitsuse varade, sh hallatavate asutuste kasutuses olevate varade majandamise ja arendamise kohapeal; järelevalve piirkondlike teenuste osutamise kvaliteedi üle ning ühinenud omavalitsuse heakorra ja teiste haldusülesannete täitmise, mis on otstarbekas tagada kohapeal. Teenuskeskuse ametnikele volitatakse seadusega lubatud ulatuses haldusaktide andmise õigus. 5.8. Teenuskeskuses toimub elanike vastuvõtt ja teenindamine lähtuvalt vallaelanike vajadustest ja otstarbekust silmas pidades. Teenuspiirkonnad moodustatakse otstarbekust silmas pidades ja need ei pea kattuma ühinevate omavalitsuste halduspiiridega. ⁴⁷
Mustvee vald	Saare vald, Avinurme vald, Lohusuu vald, Kasepää vald ja Mustvee linn (+ Torma valla Võtikvere küla)	Keskus on Mustvee linn. Moodustatud Avinurme, Lohusuu, Saare ja Kasepää teenuskeskused ning 2 teeninduspunkti (Voore ja Kääpa) Teenuskeskustes on üldreeglina 2 ametnikku (teenuskeskuse haldusjuht ja kantsleiametnik) ja sotsiaalosakonnale alluv sotsiaalametnik. Teeninduspunktides on vastuvõtupäevadel tagatud kantsleiteenused ja sotsiaalametniku vastuvõtt- teeninduspunkte teenindab Saare teenuskeskus.	6.5. Valla teenuskeskused luuakse Lohusuu alevikku, Avinurme alevikku (sh Ulvi teeninduspunkt), Kasepää külla, Voore külla ja Kääpa külla. 6.6. Teenuskeskused tagavad vähemalt järgmiste teenuste osutamise ja funktsioonide täitmise: piirkonna arendustegevus, esmane sotsiaaltöö, registritoimingud ja elanike nõustamine, kohaliku vallavara haldus ja majandamine, avalike teenuste järelevalve. Teenuskeskuse ametnikele volitatakse seadusega lubatud ulatuses haldusaktide andmise õigus.

⁴⁶ Toila valla, Kohtla valla ja Kohtla-Nõmme valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4031/2201/6004/yhinemisleping.pdf>

⁴⁷ Jõgeva linna, Jõgeva valla, Palamuse valla ja Torma valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4281/2201/6057/Uhinemisleping.pdf>

			6.7. Teenuskeskuses toimub elanike vastuvõtt ja teenindamine vallaelanike vajadusi ja otstarbekust silmas pidades. Teenuspiirkonnad moodustatakse otstarbekust silmas pidades ja need ei pea kattuma ühinevate omavalitsuste halduspiiridega ⁴⁸
Põltsamaa vald	Põltsamaa linn, Põltsamaa vald, Pajusi vald ja Puurmani vald (- Puurmani valla Jõune, Pööra, Saduküla ja Härjanurme küla - Pajusi valla Kaave küla)	Keskus on Põltsamaa linn. Moodustatud Puurmani teenuskeskus. Teenuskeskuse juht on majandusosakonna ametnik. Teenuskeskuses asub ka sotsiaalosakonnale alluv ametnik ja toimub ehitusametniku vastuvõtt.	7.6. Piirkondlikud teenuskeskused asuvad Kalanas ja Puurmanis. Teenuskeskuste piirid ei pea kattuma ühinevate omavalitsuste administratiivpiiridega. Teenuskeskustes osutatavate teenuste ja neid osutavate teenistujate arv sõltub teenuspiirkonna suuruselt ja olemusest. Üldjuhul on igas teenuskeskuses kolm teenistujat. Ametnike vastuvõttud teenuskeskustes toimuvad vastavalt vajadusele. Teenuskeskustes võivad asuda nende osakondade/teenistujate töökohad, kelle tööülesanded ei ole otseselt seotud klientide teenindamisega. Soodustatakse töötamise paindlike vormide kasutamist ja rakendatakse e-lahendusi kodanikule paremate ja kättesaadavamate teenuste osutamiseks. ⁴⁹ Volikogu 28.06.2018 otsusega nr 1-3/2018/54 muudeti ühinemislepingut ja likvideeriti Kalana teenuskeskus. ⁵⁰
Järva vald	Järva-Jaani vald, Albu vald, Ambla vald, Imavere vald, Kareda vald, Koigi vald ja Koeru vald	Keskus on Järva-Jaani alev. Moodustatud on Albu-Ambla, Koigi-Imavere, Järva-Jaani-Kareda ning Koeru piirkonnajahi ametikohad Moodustatud Aravete, Koigi, Imavere, Järva-Jaani, Kareda, Koeru teeninduskeskused ja Ambla teeninduspunkt. Teeninduskeskustes on tagatud kantseleiteenused (kantselei otsealluvuses) ja sotsiaalametnik (sotsiaalosakonna otsealluvuses), lisaks vajadusel teiste ametnike vastuvõttud.	5.4.2 Kodanikulähedase vallajuhtimise ning teenuste tagamiseks moodustatakse valla piirkondlikud teeninduskeskused Järva-Jaani alevis, Aravete alevikus, Peetri alevikus, Koigi külas, Järva-Madise külas ja Imavere külas ning teeninduspunkt Ambla alevikus. 5.4.3 Piirkondlikus teeninduskeskuses tagatakse vähemalt järgmised kompetentsid ja teenused: avalduste vastuvõtmine ja esmane nõustamine, kommunaalmaksete vastuvõtmine, esmatasandi sotsiaalhoolekanne, rahvastikuregistri toimingud, piirkondlik kinnisvarahaldus ja heakorra tagamine, kohalik arendusvõimekus

⁴⁸ Avinurme valla, Kasepää valla, Lohusuu valla, Saare valla ja Mustvee valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4301/2201/6045/leping.pdf#>

⁴⁹ Põltsamaa linna, Põltsamaa valla, Pajusi valla ja Puurmanni valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4231/2201/6058/LISA.pdf>

⁵⁰ Ühinemislepingu muutmine http://delta.andmevara.ee/poltsamaa_vald/dokument/3138277

			<p>5.4.4 Ambla teeninduspunktis tagatakse rahvastikuregistri toimingute tegemise võimekus ning avalduste täitmine/esmane nõustamine.</p> <p>5.4.5 Arvestades elukohta ja kaugtöö võimalusi ametikohal võib teeninduskeskustesse paigutada ka teisi teenistujaid⁵¹ Koeru vald sundliideti.</p>
Paide linn	Paide linn, Paide vald ja Roosna-Alliku vald	<p>Keskus on Paide linn.</p> <p>Moodustatud Roosna-Alliku teeninduskeskus (2 ametnikku-piirkonnajuht ja sekretär) ja Paide teeninduskeskus (1 ametnik-piirkonnajuht)</p>	<p>6.5. Tasakaalustatud ja kodanikulähedaste otsustusprotsesside tagamiseks luuakse praeguste Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla elanike jaoks teeninduskeskused Paide linna ja Roosna-Alliku alevikku, kus teenuspiirkonnad moodustatakse otstarbekust silmas pidades ja need ei pea kattuma lepinguosaliste omavalitsuste halduspiiridega. Teeninduskeskustes võtavad elanikke vastu OV juhtkond ja teenistujad, seeläbi tagatakse OV elanike esmane nõustamine ja teenuste osutamine kohapeal (sh täiskohaga piirkonnajuhid, kes on linnavalitsuse liikmed, sotsiaaltöö spetsialistid ja sekretärid). Teeninduskeskustes tagatakse kõik vajalikud töövahendid sh autokasutamise võimalus teeninduspiirkonnas.⁵²</p>
Türi vald	Türi vald, Väätsa vald ja Käru vald	<p>Keskus on Türi linn. Moodustatud Käru, Väätsa, Oisu ja Kabala teeninduskohad.</p> <p>Teeninduskohtades on sotsiaalametniku vastuvõtt ja erinevate teiste ametnike vastuvõttud</p>	<p>9.5 Tasakaalustatud ja kodanikulähedaste teenuste tagamiseks luuakse teeninduskeskused senise Käru ja Väätsa valla keskustesse. Teeninduskeskustes osutatakse peamisi avalikke teenuseid, s.t. tagatakse sotsiaalhoolekande toimingud, haldustoiminguteks dokumentide vastuvõtmine ja väljastamine ning toimub regulaarne vallavanema ja spetsialistide vastuvõtt, et tagada elanike kaasaráäkimise võimalus kohalikes ja ülevallalistes otsustusprotsessides, koguda sisendeid ning tagasisidet otsustusorganitele (vallavalitsus, vallavolikogu, volikogu komisjonid) piirkonna tervikliku arengu küsimuste lahendamiseks. Teeninduskeskused toimivad vähemalt ühinemislepingu kehtivuse ajal. Selle tähtaja möödudes korraldatakse eelpoolnimetatud avalike teenuste</p>

⁵¹ Albu valla, Ambla valla, Imavere valla, Koigi valla, Järva-Jaani valla, Koigi valla ja Kareda valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/akt/4301/2201/6044/KoigiVVK_22122016_o51_lisa_yhinemisleping.pdf#

⁵² Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/akt/422122016080.pdf>

			osutamine vähemalt samal tasemel kas teeninduskeskuste töö jätkamisena või muul viisil lähtudes elanike vajadustest ning avaliku halduse arengust. ⁵³
Haapsalu linn	Ridala vald ja Haapsalu linn	Ei ole	
Lääne-Nigula vald	Lääne-Nigula vald, Noarootsi vald, Nõva vald, Martna vald ja Kullamaa vald (+ Nissi valla Rehemäe küla)	Keskus on Taebla alevik. Moodustatud on Martna, Noarootsi, Nõva, Kullamaa osavallavalitsused (üldreeglina 2-3 ametnikku, osavallavanem + osavallasekretär) ja sotsiaalosakonnale alluv sotsiaalametnik - (üks sotsiaalametnik teenindab Kullamaa-Martna osavaldasid ja teine Noarootsi-Nõva osavaldasid), teeninduskeskused asuvad Paliveres, Linnamäel ja Ristil, kus on tagatud sotsiaalametniku vastuvõtt.	9.4 Senistes vallakeskustes moodustatakse valla piirkondlikud teeninduskeskused või osavallavalitsused. Piirkondlikus teeninduskeskuses tagatakse vähemalt järgmised kompetentsid ja teenused: avalduste vastuvõtmine ja esmane nõustamine, maksete vastuvõtmine, piirkondlik arendusvõimekus, esmatasandi sotsiaalhoolekanne, rahvastikuregistri toimingud. 9.5 Teeninduskeskuse ametnikele volitatakse seadusega lubatud ulatuses haldusaktide andmise õigus. Lääne-Nigula valla territooriumil säilivad Linnamäe ja Risti teeninduskeskused ja sotsiaalametniku vastuvõtt Palivere alevikus. ⁵⁴
Vormsi vald	ei ühinenud	Ei ole	
Haljala vald	Haljala vald ja Vihula vald	Keskus on Võsu alevik ja moodustatud on Haljala teenuskeskus. Ametnikud asuvad nii Haljalas kui Võsul.	4.5 Valla keskus asub Võsu alevikus ning teenuskeskused asuvad Haljalas ja Võsul. ⁵⁵
Kadrina vald	ei ühinenud	Ei ole	
Rakvere linn	ei ühinenud	Ei ole	
Rakvere vald	Sõmeru vald ja Rakvere vald	Ei ole	
Tapa vald	Tamsalu vald ja Tapa vald	Keskus on Tapa linn. Moodustatud on Tamsalu haldus- ja teeninduskeskus. Teeninduskeskuses on tagatud erinevate ametnike vastuvõtt. Tamsalus on kohapeal kantseleiametnik, sotsiaalametnik, lastekaitseametnik. Moel, Jänedal ja Lehtse teeninduspunktis on korraldatud sotsiaalametniku vastuvõtt. Vajangu, Assamalla ja Porkuni teeninduspunktid on moodustamata.	6.1.2. Tamsalu linnas paikneb piirkondlik haldus- ja teeninduskeskus. Haldus- ja teeninduskeskus tagab Valla varade majandamise kohapeal, järelevalve piirkondlike teenuste osutamise kvaliteedi üle, Valla avaliku heakorra ja teiste haldusülesannete täitmise, mis on otstarbekas tagada kohapeal. Siin teostatakse registritoiminguid ja osutatakse sotsiaalhoolekande teenuseid. 6.1.3. Teeninduspunktid luuakse Jänedal, Lehtse, Moe, Vajangu, Assamalla ja Porkuni piirkonda.

⁵³ Käru valla, Türi valla ja Väätsa valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4280/1201/7055/uhinemisleping.pdf>

⁵⁴ Kullamaa valla, Lääne-Nigula valla, Martna valla, Noarootsi valla ja Nõva valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4291/2201/6103/uhinemisleping.pdf#>

⁵⁵ Haljala valla ja Vihula valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4221/2201/6079/uhinemisleping.pdf#>

			Teeninduspunktides osutatakse sotsiaalhoolekande teenuseid ja korraldatakse piirkonna elanike ja Valla juhtkonna kohtumisi. ⁵⁶
Vinni vald	Rägavere vald, Vinni vald ja Laekvere vald	Keskus on Vinni alevik. Moodustatud teeninduskeskused Ulvi külas, Tudu teeninduskeskus, Viru-Jaagupi teeninduskeskus, Laekvere teeninduskeskus, Roela teeninduskeskus. Teeninduskeskustes on moodustatud haldusjuhi ametikohad (Lakevere, Roela-Viru-Jaagupi-Tudu, Ulvi-Vinni) , tagatud on sotsiaalametniku vastuvõtt.	4.8 Elanike paremaks teenindamiseks moodustatakse piirkondlikud teeninduskeskused Ulvi külas, Laekvere alevikus (endistes vallakeskustes) ja -Tudu alevikus, Roela alevikus ning Viru-Jaagupi alevikus (endistes osavalla keskustes). 4.8.1 Piirkondlikus teeninduskeskuses tagatakse elanikele: 4.8.1.1 oluliste teenuste (sotsiaalvaldkond, majandusvaldkond) kättesaadavus; 4.8.1.2 dokumentide vastuvõtmine ja edastamine vallavalitsusele; 4.8.1.3 vallavalitsusele ja elanikele vajaliku olulise informatsiooni pidev vahendamine ⁵⁷
Viru-Nigula vald	Kunda linn, Viru-Nigula vald ja Aseri vald	Keskus on Kunda linn. Moodustatud on Aseri ja Viru-Nigula vastuvõtupunktid, kus toimub sotsiaalametniku vastuvõtt.	6.5. Viru-Nigula valla teenuskeskused jäävad toimima tänastes asukohtades (Aseri alevik ja Viru-Nigula alevik), kus toimub elanike vastuvõtt ja teenindamine vähemalt sotsiaalteenuste ning haldusküsimuste osas. Teenuskeskuste töö korraldamisel lähtutakse vallaelanike vajadustest ja otstarbekusest, võimalik on ka erinevate täiendavate teenuste ja töötajate lisandumine teenuskeskustesse. ⁵⁸
Väike-Maarja vald	Rakke vald ja Väike-Maarja vald	Keskus on Väike-Maarja alevik. Moodustatud on Rakke ja Simuna teeninduspunktid. Rakkes tagatud kantseleitoimingud ja sotsiaalametniku vastuvõtt, Simunas sotsiaalametniku vastuvõtt.	sundühendamine
Kanepi vald	Kõlleste vald, Kanepi vald ja Valgjärve vald	Keskus on Kanepi alevik. Moodustatud on Saverna ja Kõlleste teenusekeskused, kus asuvad sotsiaalosakonnale alluvad sotsiaalametnikud	6.4. Valla avalike teenuste kodanikeskseks ja -lähedaseks osutamiseks luuakse Valgjärve ja Kõlleste valla territooriumile teenusekeskused. 6.5. Teenuskeskustes osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal. Teenuskeskuses osutatavate teenuste hulk sõltub teenuspiirkonna suurusest ja olemusest. ⁵⁹

⁵⁶ Tamsalu valla ja Tapa valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4281/2201/6044/VO_193_Lisa_1yhinemisleping.pdf

⁵⁷ Laekvere valla, Rägavere valla ja Vinni valla liitumisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4171/2201/6033/O_33_Lisa.pdf

⁵⁸ Aseri valla, Kunda linna ning Viru-Nigula valla ühinemisleping <https://haldusreform.kunda.ee/wp-content/uploads/2016/12/%C3%9Chinemisleping-1.pdf>

⁵⁹ Kanepi, Kõlleste ja Valgjärve valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4231/2201/6089/yhinemisleping.pdf>

Põlva vald	Põlva vald, Ahja vald, Laheda vald, Mooste vald ja Vastse-Kuuste vald	Keskus on Põlva linn. Moodustatud on Ahja, Mooste, Vastse-Kuuste ja Laheda teenuskeskused. Teenuskeskustes toimub sotsiaalametniku vastuvõtt (üks ametnik 2 teenuskeskuse peale), eelregistreerimisel juristi, ehitus- ja maaspetsialisti vastuvõtt. Eetregistreerimisel Peril, Himmastes, Aarnas, Kiumas ja Taevaskojas	6.4. Valla avalike teenuste kodanikukeskseks ja - lähedaseks osutamiseks luuakse igasse ühinevasse omavalitsusse teenuskeskus. 6.5. Teenuskeskustes osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal. Teenuskeskuses osutatavate teenuste hulk sõltub teenuspiirkonna suurusest ja olemusest. ⁶⁰
Räpina vald	Räpina vald, Veriora vald ja Meeksi vald (- Meeksi valla Järvselja ja Rõka küla)	Keskus on Räpina linn. Teeninduskeskus on moodustatud Mehikoomas ja Verioral (sotsiaalosalakonnale alluv sotsiaalametnik, haldusspetsialist) Sotsiaalametniku vastuvõtt on korraldatud ka Lintes ja Ruusal.	6.7. Moodustatakse vallavalitsuse struktuuriüksuse staatuses olevad teenuskeskused. Teenuskeskused tagavad vähemalt järgmiste teenuste osutamise ja funktsioonide täitmise: piirkonna arendustegevus, esmane sotsiaaltöö, registritoimingud ja elanike nõustamine, kohaliku vallavara haldus ja majandamine, avalike teenuste järelevalve (nt kodanike rahulolu, heakorra küsimused). 6.8. Teenuskeskused luuakse: Meeksi, Räpina ja Veriora piirkondade keskustesse. 6.9. Tagatakse vallavalitsuse osakondade erialaspetsialistide vastuvõtt ja teenuste kättesaadavus teenuskeskustes kindlatel vastuvõtuaegadel. Osad tugi- ja spetsialiseeritud ametnike töökohad võidakse vajadusel alaliselt paigutada teenuskeskustesse ⁶¹
Häädemeeste vald	Häädemeeste vald ja Tahkuranna vald	Keskus on Uulu alevik. Moodustatud Häädemeeste teeninduskeskus. Ametnikud on jagunenud keskuse ja Häädemeeste teeninduskeskuse vahel.	6.1. Tasakaalustatud ja kodanikule lähedaste otsustusprotsesside tagamiseks nähakse ette senistel vallakeskustel põhinev teeninduskeskuste süsteem. 6.2. Teeninduskeskustes osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal. Teeninduskeskustes osutatavate teenuste hulk sõltub keskuse teenuspiirkonna suurusest ja olemusest ning vajadusel võib olla erinev. 6.3. Teeninduskeskuste piirkonnas kujundatakse töökorraldus selliselt, et oleks tagatud kodanike kaasärääkimise võimalus kohalikes ja ülevallalistes otsustusprotsessides. ⁶²
Kihnu vald	ei ühinenud	Ei ole	

⁶⁰ Ahja valla, Laheda valla, Mooste valla, Põlva valla ja Vastse –Kuuste valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4070/1201/7007/Lisa_Uhinemisleping.pdf

⁶¹ Meeksi valla, Räpina valla ja Veriora valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4130/1201/7027/yhinemisleping.pdf>

⁶² Häädemeeste ja Tahkuranna valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4110/1201/7004/yhinemisleping.pdf#>

Lääneranna vald	Lihula vald, Hanila vald, Varbla vald ja Koonga vald	Keskus on Lihula linn, moodustatud on Koonga, Hanila ja Varbla teeninduskeskused. Teeninduskeskustes tagatud sotsiaalametniku vastuvõtt ning igas teeninduskeskuses asub kantsleiametnik (tagatud kantsleiteenused)	6.4. /.../ Piirkondliku tasakaalustatud arengu tagamiseks moodustatakse teeninduskeskused endistes vallakeskustes Kõmsil, Koongas ja Varblas. Teeninduskeskuste piirid ei pea kattuma lepinguosaliste administratiivpiiridega ning elanikke teenindavad kõik teeninduskeskused. 6.5. Teeninduskeskuses osutatavate teenuste arv sõltub keskuse teeninduspiirkonna suuruselt ja olemusest ning teenuste hulk ja neid osutavate ametnike arv teeninduskeskustes võib olla erinev. Valla ametnike vastuvõttud teeninduskeskustes toimuvad vastavalt vajadusele, kohtumiste tarvis koostatakse töögraafik. Üldjuhul on igas teeninduskeskuses kolm teenistajat: sotsiaaltöötaja, sekretär-registripidaja ja projektijuhi võimekusega arendustöötaja. Lisaks tagatakse teeninduskeskustes vajaduse korral ehitusnõuniku vastuvõtt kord nädalas. Teeninduskeskused toimivad vähemalt neli aastat juhul, kui nende funktsioonide vajadus ei muutu. ⁶³
Põhja-Pärnumaa vald	Vändra alev, Vändra vald, Tootsi vald ja Halinga vald	Keskus on Vändra alev. Moodustatud on Vändra, Pärnu-Jaagupi alevi ja Tootsi alevi halduskeskused. Halduskeskuses tagatud kantsleiteenused (kantsleiametnik), sotsiaalametnikud (sh lastekaitse spetsialist), majandus- ja planeerimisala ametnikud asuvad valdavalt Pärnu-Jaagupi teeninduskeskuses, lisaks asuvad Pärnu-Jaagupis mõned teiste valdkondade ametnikud.	3.16. Uue Valla vallavalitsuse juriidiliseks aadressiks on Vändra alev, Pärnu-Paide mnt 2. Arvestades asjaolu, et uues Vallas on ühinemisejärgselt kolm toimivat kuid üksteisest kaugel asuvat keskust, tegutseb elanike operatiivse ja võimalikult kodulähedase teeninduse huvides Uue Valla vallavalitsus kui ametiasutuse struktuuriüksus kolmes keskus - Vändra Halduskeskus, Pärnu-Jaagupi Halduskeskus ja Tootsi Halduskeskus. 4.4. Halduskeskustesse koondatakse juhtimisfunktsioonid ja suurem osa neid teenuseid, mis eeldavad kitsast spetsialiseerumist. Vajadusel korraldatakse spetsialistide liikumine keskuste vahel. Pärnu-Jaagupi halduskeskusesse jääb Uue Valla struktuuriüksusena vähemalt ühe valdkonna juht ja/või abivallavanema ametikoht. ⁶⁴

⁶³ Hanila valla, Koonga valla, Lihula valla ja Varbla valla ühinemisleping

https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4050/1201/7030/Lisa_Uhinemisleping_Hanila_Koonga_Lihula_Varbla.pdf#

⁶⁴ Halinga valla, Vändra alevi, Vändra valla ja Tootsi valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4301/2201/6041/Lisa_uhinemisleping_RT.pdf

Pärnu linn	Pärnu linn, Audru vald, Paikuse vald ja Tõstamaa vald	Keskus on Pärnu linn, moodustatud on Audru, Paikuse ja Tõstamaa osavallakeskused. Osavallakeskused on omaette osakonnad, igaiühes juhataja, kantsleiametnik, sotsiaalametnikud, lisaks muud ametnikud (nt planeerimine, keskkond, saarevaht, Audru osavallakeskus teenindab osade ametnikega ka Tõstamaa osavallakeskust)	6.3.1 Vabatahtlikult ühinenud omavalitsuste baasil moodustunud osavaldadesse luuakse osavallakeskused, mis tagavad vähemalt järgmiste avalike teenuste osutamise ja funktsioonide täitmise: piirkonna(de) arendustegevus, üldine sotsiaaltöö, registritoimingud ja elanike jooksev, sh õiguslane nõustamine, omavalitsuse vara haldus ja majandamine, avalike teenuste järelevalve. ⁶⁵ Tõstamaa vald sundliideti.
Saarde vald	Saarde vald ja Surju vald	Keskus on Kilingi-Nõmme linn. Moodustatud on Surju teeninduskeskus ja Tali teeninduspunkt. Surju teeninduskeskust juhib abivallavanem, kohapeal tagatud kantsleiteenused, sotsiaalametnik, maa- ja planeerimisametnik.	6.1. Tasakaalustatud ja kodanikule lähedaste otsustusprotsesside tagamiseks nähakse ette senistel vallakeskustel põhinev teeninduskeskuste süsteem. 6.2. Teeninduskeskustes osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal. Teeninduskeskustes osutatavate teenuste hulk sõltub keskuse teenuspiirkonna suurusest ja olemusest ning vajadusel võib olla erinev. 6.3. Teeninduskeskuste piirkonnas kujundatakse töökorraldus selliselt, et oleks tagatud kodanike kaasaráákimise võimalus kohalikes ja ülevallalistes otsustusprotsessides. ⁶⁶
Tori vald	Sauga vald, Tori vald, Sindi linn ja Are vald	Keskus on Sindi linn. Moodustatud on Are, Tori ja Sindi teeninduskeskused. Teeninduskeskustes on tagatud kantsleitoimingud ja kohapeal asuvad sotsiaalametnik(ud). Arengu- ja planeeringosakond asub Saugas, majandusosakond Toril (2 ametnikku Saugas).	6.2. Are alevikku, Sauga alevikku ja Tori alevikku luuakse teenuskeskused. 6.3. Teenuskeskuste ülesanded on: 6.3.1. elanikele oluliste teenuste (sotsiaalvaldkond, majandusvaldkond jne) kättesaadavuse võimaldamine; 6.3.2. elanikele ja vallavalitsusele vajaliku olulise informatsiooni pidev vahendamine; 6.3.3. elanike juhendamine avalduste ja taotluste täitmisel. Dokumentide vastuvõtmine ja edastamine vallavalitsusele; 6.3.4. teenuskeskuseid juhivad teenuskeskuste juhid, kes valitakse eelkõige sisekonkursi korras ühinevate piirkondade omavalitsuskogemustega teenistujate ja võtmeisikute hulgast. ⁶⁷

⁶⁵ Audru valla, Paikuse valla ja Pärnu linna ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4040/1201/7031/uhinemisleping.pdf>

⁶⁶ Saarde valla ja Surju valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4050/1201/7033/uhinemisleping.pdf#>

⁶⁷ Are valla, Sauga valla, Sindi linna ja Tori valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4070/1201/7001/uhinemisleping.pdf#>

Kehtna vald	Kehtna vald ja Järvakandi vald	Keskus on Kehtna alevik. Teeninduskeskus on moodustatud Järvakandi alevis. Järvakandis tagatud kantseleiteenused (kantseleiametnik), sotsiaalametnik ja mõned teise valdkonna ametnikud.	6.4.Uus moodustatav Vald on kahekeskuseline ning seal rakendatakse detsentraliseeritud valitsemis- ja juhtimiskorralduse põhimõtteid. Vallas väärtustatakse strateegilist ning teadmispõhist juhtimist ning konkreetsete avalike teenuste korraldamist ja osutamist võimalikult elaniku, ettevõtja või kodanikuühenduse ligidal asuval kohalikul tasandil. ⁶⁸
Kohila vald	ei ühinenud	Ei ole	
Märjamaa vald	Märjamaa vald ja Vigala vald (+ Raikküla valla Riidaku, Pühatu ja Kõrvetaguse küla)	Keskus on Märjamaa alev. Moodustatud on Vigala osavallavalitsus (osavallavanem, kantseleiteenused, sotsiaalametnik maa- ja planeerimisametnik)	6.3. Osavallas osutatakse neid teenuseid, mis toimivad võrgustiku põhimõttel ja mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal. Osavallas osutatavate teenuste hulk sõltub teenuspiirkonna suuruselt, olemusest ja võrgustiku tasemest. ⁶⁹
Rapla vald	Rapla vald, Kaiu vald, Raikküla vald ja Juuru vald (- Raikküla valla Riidaku, Pühatu ja Kõrvetaguse küla)	Keskus Rapla linn. Moodustatud on Juuru, Raikküla, Kaiu teenuskeskused. Teenuskeskused omaette osakonnad, igas teenuskeskuses piikonnajuht ja sotsiaalametnik, lisaks sõltuvalt ametikohast teised ametnikud.	6.3.1. Endistesse vallakeskustesse moodustatakse teenuskeskused kui territoriaalsed struktuuriüksused. Teenuskeskused tagavad vähemalt järgmiste teenuste osutamise ja funktsioonide täitmise: osavalla arendustegevus, üldine sotsiaaltöö, registritoimingud ja elanike nõustamine, vallavara haldus ja majandamine, avalike teenuste järelevalve. Teenuskeskuses hõivatud ametnike arv sõltub keskuse teenuspiirkonna suuruselt ja osutatavate teenuste mahust ning on erinev. Reeglina töötavad seal mitut funktsiooni täitvad teenistujad, ent tuleb vältida osakoormusega töötavate ametnike rakendamist. Teenuskeskuse igapäevategevust juhib vallavalitsuse liige. 6.3.2. Vallavalitsuse osakondade valdkonnaspetsialistide teenuste kättesaadavus tagatakse teenuskeskustes kindlatel vastuvõtuaegadel. Osa tugi- ja spetsialiseeritud ametnike (maa- ja ehitusnõunikud, lastekaitse spetsialistid jne) püsitöökoht võib olla teenuskeskustes ⁷⁰
Muhu vald	ei ühinenud	Ei ole	
Ruhnu vald	ei ühinenud	Ei ole	

⁶⁸ Järvakandi valla ja Kehtna valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4231/2201/6079/Lisa_1_Jarvakandi_valla_ja_Kehtna_valla_uhinemisleping.pdf#

⁶⁹ Märjamaa valla ja Vigala valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4291/2201/6104/leping.pdf#>

⁷⁰ Kaiu valla, Raikküla valla ja Rapla valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4120/1201/7005/yhinemisleping.pdf#>

Saaremaa vald	Kuressaare linn, Lääne-Saare vald, Orissaare vald, Pihtla vald, Valjala vald, Salme vald, Kihelkonna vald, Laimjala vald, Mustjala vald, Torgu vald, Leisi vald ja Pöide vald	Keskus Kuressaare linn. Moodustatud osavallapõhised teenuskeskused ja lisaks teenuskeskused Kärlas ja Lümandal. Teenuskeskustes üldreeglina 3 ametnikku- juhataja, kantseleiametnik, sotsiaalhoolekande ametnik. Lisaks teiste valdkondade ametnikke (Orissaare, Leisi TK-s)	6.6 Valla strateegiline juhtimine koondatakse valla keskusesse, mis asub Kuressaares. Endistes vallakeskustes ning Lümandasse ja Kärlale moodustatakse 2–4 ametniku ja töötajaga teenuskeskused. valla teiseks keskuseks on Orissaare, kuhu luuakse vähemalt 10 ametniku ja töötajaga teenuskeskus. Valla juhtimisstruktuuri on kirjeldatud Lisas 1. 6.7 Elanikulähedaste teenuste osutamine toimub teenuskeskustes ning võimalusel delegeeritakse ka kodanikutühendustele ja erasektorile, tagades samas valdkonna strateegilise, professionaalse ja majanduslikult tõhusa juhtimise valla keskuse tasandil. ⁷¹
Elva vald	Elva linn, Konguta vald, Rannu vald, Rõngu vald, Palupera vald ja Puhja vald (Elva vald) (+ Puka valla Aakre, Palamuste, Pedaste, Purtsi, Pühaste ja Rebaste küla - Palupera valla Lutike, Makita, Miti, Neeruti, Nõuni, Päidla ja Räbi külad)	Keskus on Elva linn. Moodustatud on Konguta, Palupera, Puhja, Rannu, Rõngu teenuskeskused. Teenuskeskustes moodustatud koordinaatori ametikoht, lisaks asuvad teenuskeskustes sotsiaalametnikud (osad katavad mitut teenuskeskust)	7.5. Igapäevaselt vajalike avalike teenuste osutamiseks ning piirkondade ja vallakeskuse sidususe tagamiseks moodustatakse valla kohatasandil teenuskeskused, kus on tagatud vähemalt esmane nõustamisteenus ja sotsiaalteenus. Teenuskeskuste staatus, funktsioonid, teenuste nimekiri ning teenistujate ameti- ning töökohad määratakse kindlaks valla ametikohtade struktuuris, mille koostamisel lähtutakse lepingu punktist 7.4 7.6. Teenuskeskustes osutatavate teenuste maht ning teenistujate ameti- ja töökohtade arv sõltub piirkonna suurusest ja vajadustest ning see võib olla piirkonniti erinev. 7.7. Teenuskeskused luuakse Konguta, Palupera, Puhja, Rannu ja Rõngu piirkonda ⁷²
Kambja vald	Ülenurme vald ja Kambja vald	Keskus on Ülenurme alevik. Kambja alevikus on moodustatud teeninduskeskus, kus on tagatud kantseleiteenused, sotsiaalametnik, ehitusametnik lisaks muud ametnikud)	sundühendamine
Kastre vald	Mäksa vald, Võnnu vald ja Haaslava vald (+ Meeksi valla	Keskus on Kurepalu küla. Teeninduskeskused on Poka külas ja Võnnu külas, mõlemas tagatud kantseleiteenused ja sotsiaalametnik.	6.3. Uus OVÜ volikogu otsustab teenuskeskuses osutatavate teenuste mahu ja teenistujate arvu, tagades vähemalt ühe hoolekande spetsialisti olemasolu teenuskeskuses ning tagades vähemalt ühe teenuskeskuste

⁷¹ Saaremaa valdade ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/4120/5201/7023/uhinemisleping.pdf>

⁷² Elva valla, Konguta valla, Palupera valla, Puhja valla, Rannu valla, Rõngu valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/4221/2201/6084/yhinemisleping.pdf#>

	Järvselja ja Rõka küla)		olemasolu ühinemiseelsetes haldusüksustes Võnnu alevikus ning Melliste või Poka külas ⁷³
Luunja vald	ei ühinenud	Ei ole	
Nõo vald	ei ühinenud	Ei ole	
Peipsiääre vald	Alatskivi vald, Vara vald, Peipsiääre vald, Kallaste linn ja Pala vald	Keskus on Alatskivi alevik, moodustatud on Kallaste, Vara, Pala, Peipsiääre, Koosa teeninduskeskused. Teeninduskeskustes tagatud sotsiaalametnik.	7.4. Moodustada VALLA kohatasandil avalike teenuste osutamiseks teenuskeskused, et tagada vähemalt esmane sotsiaaltöö ja elanike esmane nõustamine. Teenuskeskuse staatuse, funktsioonid ja ametikohad kirjeldatakse ettevalmistusperioodil koostatud ametikohtade struktuuri projektis. 7.5. Teenuskeskuses osutatavate teenuste maht sõltub piirkonna suurusel, vajadustel ja asukohast ning see võib teenuskeskustes olla erinev. 7.6. Teenuskeskused luuakse Alatskivi, Koosa, Kolkja ja Vara piirkonda. ⁷⁴ Kallaste linn ja Pala vald sundliideti.
Tartu linn	Tartu linn ja Tähtvere vald	Ei ole. Linnasised piirkondlikud sotsiaalkeskused.	
Tartu vald	Piirissaare vald, Tartu vald, Laeva vald ja Tabivere vald	Keskus on Kõrveküla alevik. Moodustatud on Tabivere, Laeva, Maarja-Magdaleena ja Piirissaare teeninduspunktid. Teeninduspunktides on tagatud sotsiaalametniku vastuvõtt. Tabiveres maakorraldaja vastuvõtt.	6.5. Valla avalike teenuste osutamiseks luuakse ühinevate valdade keskustesse vallavalitsuse teenuskeskused, kus tagatakse elanikele vajalike teenuste kättesaadavus. Teenuskeskused jäävad Laeva, Kõrvekülla, Piirissaarele. Lisaks luuakse teenuskeskus Tartu linna. 6.6. Teenuskeskustes säilitatakse või luuakse ameti- ja töökohad, mis tagavad esmatasandi teenuste kättesaadavuse ja mida ei ole vajalik koondada valla keskushoonesse ja kus on võimalik töötada kaugtöö põhimõtetel ⁷⁵ Tabivere vald sundliideti.
Otepää vald	Otepää vald, Sangaste vald ja Puka vald (Puka valla Puka alevik, Koms, Kibena,	Keskus on Otepää linn. Moodustatud Nõuni, Puka ja Sangaste teenuskeskused. Teenuskeskuste peale on teenuskeskuse juhi (0,5) ja majandusspetsialisti (0,5) ametikohad ning sotsiaalametniku vastuvõtt.	6.3 Valla juhtimine kujundatakse mitmetasandiliselt, kus strateegiline juhtimine ja teadmiste põhised teenused on tagatud Valla keskusel ning kogukonnakesksed küsimused lahendatakse võimalikult elaniku, ettevõtja või asjakohase kodanikuühenduse ligidal. Selleks luuakse teenuskeskused

⁷³ Haaslava, Mäksa ja Võnnu valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiiv/4070/1201/7006/UHINEMISLEPING.pdf#>

⁷⁴ Alatskivi valla, Peipsiääre valla ja vara valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiiv/4280/1201/7058/Uhinemisleping%2028%2012%202016%20seisuga.pdf#>

⁷⁵ Laeva valla, Tartu valla ja Piirissaare valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiiv/4030/1201/7028/Laeva_Piirissaare_ja_Tartu_uhinemisleping.pdf#

	Meegaste, Kähri, Ruuna, Kuigatsi, Vaardi, Kolli, Plika, Prange ja Põru küla) (+ Palupera valla Lutike, Makita, Miti, Neeruti, Nõuni, Päidla ja Räbi külad)		(vähemalt üks teenuskeskus asukohaga Sangaste alevikus). Teenuskeskuste toimepiirid ei pea kattuma Lepinguosaliste administratiivpiiridega. 6.4 Teenuskeskuses osutatavate teenuste hulk ja töötajate arv sõltub teenuspiirkonna elanike vajadustest ja haldusülesannete täitmise otstarbekusest kohapeal. ⁷⁶ Puka vald sundliideti.
Tõrva vald	Tõrva linn, Helme vald, Hummuli vald ja Põdrala vald)	Ei ole	
Valga vald	Valga linn, Karula vald, Taheva vald, Tõlliste vald ja Öru vald	Keskus on Valga linn. Moodustatud Taheva, Karula, Tõlliste ja Öru piirkonnad, igas piirkonnas kantsleile alluv kantsleitöötaja, sotsiaaltöö teenistuse sotsiaalametnik.	6.4. Tasakaalustatud ja kodanikulähedaste otsustusprotsesside tagamiseks nähakse ette tänastel piirkondade keskustel põhinev teeninduskeskuste süsteem. 6.5. Teeninduskeskused luuakse Lüllemäe külasse (Karula piirkond), Hargla külasse või Koikküla külasse (Taheva piirkond), Tsirguliina alevikku (Tõlliste piirkond) ning Öru alevikku (Öru piirkond). 6.6. Teeninduskeskustes osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal. Teeninduskeskuses osutatavate teenuste hulk sõltub keskuse teeninduspiirkonna suuruselt ja olemusest ning vajadusel võib olla erinev. 6.7. Teeninduskeskus tagab: esmatasandi sotsiaalteenused; dokumentide vastuvõtmise ja registreerimise; kodanikele informatsiooni jagamise; elukoha registreerimise; sündide ja surmade registreerimise; ametnike vastuvõttudele registreerimise; dokumentide väljastamise; vajadusel ametnike vastuvõtu etteregistreerimisel ⁷⁷ .
Mulgi vald	Karksi vald, Abja vald, Halliste vald ja Mõisaküla linn	Keskus on Abja-Paluoja linn. Mõisaküla, Karksi ja Halliste piirkonnad. Kõikide osakondade (va arendusosakond) ametnikud jagunenud keskuse ja piirkondade vahel	5.1. Uue tekkiva valla juhtimine kujundatakse mitmekihilise valitsemisena, kus väärtustatakse vallakeskset strateegilist juhtimist ning avalike teenuste osutamise ja korraldamise läbiviimist võimalikult piirkondlikul tasandil.

⁷⁶ Otepää valla ja Sangaste valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4301/2201/6042/Uhinemisleping.pdf#>

⁷⁷ Karula, Taheva valla, Tõlliste valla, Valga linna ja Öru valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4011/2201/6045/2016_O135_lisa.pdf#

			5.2. Vallavalitsuse funktsioonide täitmine toimub Abja-Paluoja, Hallistes, Karksi-Nuias ja Mõisakülas. ⁷⁸
Põhja-Sakala vald	Suure-Jaani vald, Võhma linn, Kõo vald ja Kõpu vald	Keskus on Suure-Jaani linn. Moodustatud Kõo, Kõpu ja Võhma teenuskeskused. Piirkonnajuhid Kõpus ja Võhma-Kõo teenuskeskuses. Igas teeninduskeskuses kantseleitöötaja ja sotsiaalametnik.	20. Ametnike kõrget professionaalsust ja kitsast spetsialiseerumist eeldavad teenused koondatakse Suure-Jaani linna, mis täidab ka teenuskeskuse funktsioone ja Võhma linna, mis täidab piirkondliku ja teenuskeskuse rolli. Piirkondliku tasakaalustatud arengu ja avalike teenuste kodanikukeskseks ja -lähedaseks otsustusprotsesside tagamiseks ning teenuste osutamiseks luuakse piirkondlik teenuskeskuste süsteem, et tagada valdkondade asjatundlik ja majanduslikult tõhus juhtimise kohtadel. Valla teenuskeskused luuakse Kõos ja Kõpus, kus toimub elanike vastuvõtt ja teenindamine lähtuvalt vallaelanike vajadustest ning silmas pidades otstarbekust. Teenuspiirkonna piirid ei pea kattuma Ühinevate omavalitsuste halduspiiridega. Teenuskeskused jätkavad tegutsemist vallale kuuluvates hoonetes. ⁷⁹
Viljandi linn	ei ühinenud	Ei ole	
Viljandi vald	Viljandi vald, Kolga-Jaani vald ja Tarvastu vald	Keskus on Viljandi linn. Mustla ja Kolga-Jaani teenuskeskused, (3 ametnikku)	5.2 Kolga-Jaani ja Mustlasse moodustatakse teeninduskeskused. 5.4 teenuskeskuseid juhivad piirkonnavanemad ./../ ⁸⁰
Antsla vald	Antsla vald ja Urvaste vald	Keskus on Antsla linn. Moodustatud Kuldre teeninduspunkt, sotsiaalametniku vastuvõtt.	6.2 Antsla vallas teenindatakse kodanikke Antsla linnas ning Kuldre külas asuvas teenuspunktis, kus jätkavad teenuste osutamist noorsootöötaja, sotsiaaltöötaja, avahooldaja, sekretär ja majandusküsimustega tegelev spetsialist ning tagatakse perearsti vastuvõtu võimalus. Võimalusel jätkab Kuldre teenuspunkt tegutsemist ühineva Urvaste valla vallamaja hoones. ⁸¹

⁷⁸ Abja valla, Halliste valla, Karksi valla ja Mõisaküla linna ühinemisleping

<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4060/1201/7005/nr%20207%20%C3%9Chinemisleping%20%20Abja,%20Halliste,%20Karksi%20valla%20ja%20M%C3%B5isak%C3%B4la%20linna%2021.12.2016.pdf#>

⁷⁹ Suure-Jaani valla, Kõo valla, Kõpu valla ja Võhma linna ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4110/1201/7001/yhinemisleping.pdf>

⁸⁰ Viljandi valla, Kolga-Jaani valla ja Tarvastu valla liitumisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4101/1201/6008/Liitumisleping.pdf#>

⁸¹ Antsla valla ja Urvaste valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4281/2201/6053/Uhinemisleping_Antsla_nimega.pdf

Rõuge vald	Mõniste vald, Misso vald, Varstu vald, Haanja vald ja Rõuge vald (- Misso valla Luhamaa nurga külad)	Keskus on Rõuge alevik. Moodustatud Haanja, Misso, Mõniste ja Varstu teenuskeskused. Teenuskeskustes võtab vastu majandusosakonna haldusspetsialist ja sotsiaalosakonna sotsiaaltööspsialist.	6.2. Avalike teenuste osutamiseks loodud teenuskeskustes Haanja külas, Misso alevikus, Mõniste külas ja Varstu alevikus osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elukoha lähedal. ⁸²
Setomaa vald	Värskla vald, Mikitamäe vald, Meremäe vald ja Misso valla Luhamaa nurga külad	Keskus on Värskla alevik. Teeninduspunktid Meremäe, Lütä, Mikitamäe. Meremäel ja Mikitamäel on kantseleitöötaja, lisaks sotsiaalametnik ja erinevate ametnike vastuvõttud. Lütä külas sotsiaalametniku vastuvõtt.	sundühendamise
Võru linn	ei ühinenud	Ei ole	
Võru vald	Lasva vald, Sõmerpalu vald, Võru vald, Vastseliina vald ja Orava vald	Keskus on Võru linn. Sotsiaalametnike vastuvõttud on vastavalt vajadusele Lasva, Orava, Sõmerpalu, Vastseliina teenuskeskustes	6.6. Võhandu valla teenuspunktid jäävad toimima tänastes asukohtades (Sõmerpalu ja Lasva) vallale kuuluvates hoonetes, kus toimub elanike vastuvõtt ja teenindamine sotsiaal-, majandus- ning teistes küsimustes, mida on juhtimiskorralduslikult otstarbekas kohapeal osutada. Teenuskeskuste töö korraldamisel lähtutakse vallaelanike vajadustest ja otstarbekusest, võimalik on ka erinevate täiendavate teenuste ja töötajate lisandumine teenuskeskustesse ⁸³ 6.4. Moodustatakse vallavalitsuse struktuuriüksuse staatuses olevad teenuskeskus. Teenuskeskus tagab vähemalt järgmiste teenuste osutamise ja funktsioonide täitmise: piirkonna arendustegevus, esmane sotsiaaltöö, registritoimingud ja elanike nõustamine, kohaliku vallavara haldus ja majandamine, avalike teenuste järelevalve. 6.5. Teenuskeskus luuakse: Pargi tee 2, Orava küla ⁸⁴ . Võru vald, Lasva vald, Sõmerpalu vald ühinesid vabatahtlikult, antud vallaga sundliideti Orava ja Vastseliina ühinenud vallad.

⁸² Haanja valla, Misso valla, Mõniste valla, Rõuge valla, Varstu valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4291/2201/6105/uhinemisleping_22.12.16.pdf#

⁸³ Lasva valla, Võru valla ja Sõmerpalu valla ühinemisleping https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4050/1201/7028/Lisa_Leping.pdf#

⁸⁴ Orava valla ja Vastseliina valla ühinemisleping <https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4120/1201/7006/yhinemisleping.pdf>

8. peatükk
PIIRKONNA ESINDUSKOGU

§ 56 Piirkonna esinduskogu

- (1) Piirkonna esinduskogu eesmärk on kohaliku initsiatiivi ja identiteedi hoidmine, kohaliku omavalitsuse üksuse elanike kaasamine kohaliku elu küsimuste otsustamisse ning piirkondlike huvide esindamine valla või linna ülesannete täitmisel.
- (2) Piirkonna esinduskogu liikmed valitakse demokraatlikkuse põhimõttel piirkonna esinduskogu põhimäärusega sätestatud korras. Põhimääruses võib ette näha, et kogu töösse kaasatakse asustusüksuste vanemad ja teiste huvigruppide esindajad.
- (3) Piirkonna esinduskogu põhimääruses sätestatakse:
 - 1) Piirkonna esinduskogu tegevuspiirkond;
 - 2) Piirkonna esinduskogu moodustamise kord ning esimehe valimise kord;
 - 3) Piirkonna esinduskogu pädevus;
 - 4) Piirkonna esinduskogu tegevuse järelevalve ning likvideerimise alused ja kord.
- (4) Piirkonna esinduskogu pädevuses on seisukoha võtmine ja ettepanekute tegemine kõigis piirkonnas omavalitsuse toimimist või kohalikku elukorraldust puudutavates küsimustes.
- (5) Piirkonna esinduskogul on õigus teha kohaliku elu küsimustes valla- või linnavolikogule või valla- või linnavalitsusele küsimuste aruteluks ja õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele kahe kuu jooksul algatuse esitamisest arvates. Piirkondliku kogu esindajal on õigus osaleda algatuse arutelus volikogu või valitsuse vastavas komisjonis ja volikogus või valitsuses sõnaõigusega.
- (6) Piirkonna esinduskogu pädevuses on otsuste langetamine talle valla või linna põhimäärusega, piirkonna esinduskogu põhimäärusega või volikogu otsusega antud valdkondades ning pädevuste piires
- (7) Piirkonna esinduskogu otsustele kohaldatakse käesoleva seaduse § 31 lõigetes 1, 2, 3 ja 5 sätestatud nõudeid. Piirkonnakogu otsusele kirjutab alla piirkonna esinduskogu esimees.

Lisaks tuleb muuta järgmiseid KOKS paragrahve

- § 22 lg 2 tuleb „osavalla või linnaosa esinduskogule“ asendada sõnaga „piirkonna esinduskogule“.
- § 37² lg 4¹ - seal on sätestatud osavalla- ja linnaosakogu roll arengukava ja eelarvestrateegia arutelus.
- § 22 lg 1 p 11 – *piirkonna esinduskogu moodustamine ... jne*